

WAZIRIN

2 Aylık Kürt Kadın Dergisi Yıl: 2 Sayı: 7

Ağustos 1998 250.000

Nafile Çabalar
ÇATOM ve TOKAP

JUJİN

2 Aylık Kürt Kadın

Dergisi

Yıl: 2

Sayı: 7

Ağustos 1998

Sahibi: Oya Coşkun

Sorumlu Yazı İşleri

Müdürü: Songül Tanrıkoçlu

Grafik Tasarım: Roşa

Teknik Uygulama: Canan,

Fuat Dündar

Adres: İstiklal Caddesi,

Terkos Çıkmaızı

Karacaslan Apartmanı

No: 109 Tünel-

Beyoğlu/İSTANBUL

Tel: 0212- 292 18 66

Baskı: NAS Basım Yayın

Tanıtım San. ve Tic. LTD.

Abone koşulları:

Yıllık (6sayı)

Yurt içi: 1.500.000 TL

Yurt dışı: 40 DM

Yapı ve Kredi Bankası

Yayla Şubesi- İstanbul

Hesap Numarası:

3004813-2

Almanya temsilcisi: Baran

Jujin 2 ayda bir yayınlanan

kadın dergisidir. Katkıda

bulunanlar tarafından verilen

yazıların ve görüşüğümüz

insanların görüşerinin

yayınlanması, bizim

görüştürmelerimize aynı olduğu

anlamına gelmez. Jujin,

kadınların seslerinin

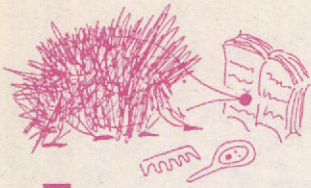
herhangi bir kısıtlama ve

sansüre uğramadan

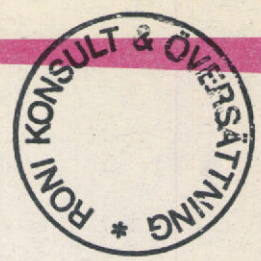
işitilebileceği bir yerdir.

i ç i n d e k i l e r :

Sunuş	1
Canan - İkinci Dağ Çiçekleri Yaratılmak isteniyor	2
Sema - Kolonyalist Türk Feminizmi	6
Hande -Tartışırken Birbirimizi Anlıyalım.....	10
A. Mutlu / Necla - 5. Kürt Kadın Konferansı	11
Hande -Feminizm Ama Nasıl.....	15
Derleyen Zeynep - Saat Kaç Kızım.....	18
Zelal - Silah, Kürtler, Tecavüz, Kadınlar.....	20
Bercan - Köşesinden Kıyısından Bir Sohbet.....	20
Necla A. - Her Erkek Potansiyel Bir Tecavüzcüdür...	23
Benav - Barış istiyorum, Barış İstiyoruz.....	24
Bedeng - Lütfen Rojda Ölmesin	25
Evin - Gözlerim yaş akıtmaya kararlı gibiydi.....	26
Münevver - Kulilkek Qurmiçi Ji.....	28
Canan - Gözüm Aynı Göz.....	30
Nurcan -Diyarbakır'da Kadın Aile Merke	33
Jujin -Haberler.....	34
Bercan - Köşesinden Kıyısından Bir Sohbet	38
Hande - Yolum Bakırköy'e Düşünce	42
Nalan T.Türkmen - Şiir	43
Necla - Yılmaz Güney 1998'de İsviçre'de.....	44
Saliha - Niye Kadın, Kadına Karşı.....	46
Hande - 1970-1980 Kürt Kadın Grupları.....	47
Zeynep - Yabancılar Yasasının 19.Maddesi.....	50
Ebru - Ötekillik ve Farklılık	52
Dilber Yılmaz - Fiziksel Eksiklik	53
Roşa - Bu Köşe Sizin	54
Perihan - Özlem, Acı, Gözyaşı ve Umut	56

Merhaba,

Eylül ayı yine cat kapı yaptı. Biz kadınlar; savaş mağduru, tecavüze, tacize uğrayan, göç etmek zorunda kalan, çocuklarını bu savaşta kaybeden, alınıp, satılan, savaş ekonomisiyle evini geçindirmek zorunda kalan kadınlar.

Bizler, nerede olursa olsun insanlığa hiçbir faydası olmayan savaşları istemeyen kadınlar. 1 Eylül Dünya Barış Günü'nde savaş istemediğimizi daha gür bir sesle haykırmalı ve barış severlerle "Daha Geç Olmadan Barış" diyelim.

Bu sayımızda savaşın kadınlar üzerindeki etkilerini dile getiren birçok yazıyı bulacaksınız. Eylül ayı olduğundan değil tabii ki, bizim gibi Kürt kadın dergilerinin hemen hemen her sayılarında bu temaları bulmak mümkün. Çünkü savaşçı teşhir etmek bizim varolma nedenlerimizden biridir.

Ayrıca Kürt kadınlarına yönelik bölgede Çatom ve Tokap gibi devlet eliyle geliştirilen, sözde kadın kurumları, bize göre de Kürt kadını asimile etmek ve düzene entegrasyona yönelik projelerdir. Bu projeleri teşhir etmek ve alternatif kurumları yaratıp, varolanların yaşamasının sağlanması daha önemlidir.

Kürt kadınları kendilerine yönelik yok etme ve yeniden yaratma projelerine karşı direnirken kendi politikalarını yaratma, kendi perspektiflerini oluşturma, erkek egemen kültürü sorgulama ve karşı koyma koşullarını oluşturma adına boş durmuyor. Gerek Türkiye içinde gerekse ülke dışında bu doğrultuda bir takım çalışmalar var. Bunlardan biri olan ve beş yıldır devam eden Kürt Kadın Konferansının bu yılki toplantı değerlendirmelerini bilgilerinize sunuyoruz.

Jujin yayın hayatına başlarken iki şeyi önemsemişti. Birincisi Kürt kadınlarının belleklerini güçlendirmek, tarihlerini oluşturan belge, kaynak ve tanıklıkları bulup ortaya çıkarmak idi. Kadın gruplarını tanıtarak bunu sürdürmeye çalışıyoruz. İkincisi kendilerini tanımlayabilecekleri, ifade edebilecekleri, deneyimlerini birbirine aktarma imkanı bulabilecekleri zemini oluşturmaktı. Sanıyoruz bunu kısmen de olsa başardık. Bu sayıdaki yazıların çokluğu ve çeşitliliğine bakarak anlayabilirsiniz. İlk defa yazan kadınların bu ilkin heyecanını yazılarında bulmak mümkün.

Yazın gazabına bizim dergi de uğradı. Herkes bir yerlerdeydi. Havaların çok sıcak olmasının da etkisiyle çalışmalar ağır aksak giderken zamanlarını Jujin için harcayan Perihan, Ebru, Aynur, Leyla ve sayfa düzeninde Fuat'a teşekkür ediyoruz. SİPAS, SİPAS, SİPAS...

Ve yine tekrarlıyalım; Jujin, siz Kürt kadınlar ve "öteki" olan kadınların dergisidir. Yazı yazabilir, resim gönderebilirsiniz. Biz sizlere ulaşamıyorsak da sizler bize ulaşmaya çalışın. Eleştiri ve önerilerinizle bize katkı sunarsınız.

Cezaevlerinden dergi isteyen kadın ve erkek arkadaşlara dergileri seve seve gönderebileceğimizi, onların da sorunlarını yazarak bizlere ulaştırmalarını istiyoruz.

JUJİN'i bulabileceğiniz yerler:

Diyarbakır: Kelepir, Dilan -Bursa: Can Kırtasiye, Ezgi Kitapevi-Urfa: Sin Kitapevi

Ankara: Dost Kitapevi Kızılay Konur Sk. -İstanbul: Mephisto, Medya Kitapevi, Fırat

Yayınları Penti Menti, Pandora, Şiirce Kitapevleri, Stran, MKM, Bulunmaz, Evrensel Kültür Merkezleri.

İKİNCİ KEZ DAĞ ÇİÇEKLERİ YARATILMAK İSTENİYOR (ÇATOM, TOKAP)

Savaş, savaşlar... Barış, barış için haykırışlar... Gürleyen naraları. "Ne savaşları? Ne barışları? Savaş Bosna-Hersek'te var. Savaş Türk Cumhuriyetlerinde var." Tepeden gelen emirler. "Barış isteyenler hemen yok edilsin. Bu sesler bastırılsın!" Ve "ben her bahar aşık olurum" misali her bahar tekrarlanan nakarat. "Savaş yok terör var. Bu bahar terörün kökünü kazıyacağız." Tabii terörü bitirdiler mi bilinmez aslında! Bitirdikleri bir şeyler vardı gerçi. Yüzlerce köy boşaltmalar, binlerce insanın zorunlu ve toplu göçü. Sefalet, açlık, işsizlik, güvensizlik, mutsuz insanlar ordusu. Kapatılan yüzlerce okul. Eğitimsiz bırakılan binlerce küçük beyinler. Yarına sevgisiz ve mutsuz bakan çocuk adamlar. Ve dünyayla sağlanmak istenen entegrasyon. Globalleşmeler, insan hakları naraları... Küreselleşme... Bunun paralelinde GAP, Köy-Kent Projeleri. ÇATOM, TOKAP Projeleri...

Ve kadınlar. Hedef killeler; kadınlar. Yıllardır yok edemedikleri bir halkın yokedilme projesinin öznesi olabilecek kadınlar. MGK tüm yolları denemek zorunda. Gelişen popüler tüm aksiyon hareketleri süzgeçten geçirerek, kendi çıkarlarına uygun hale getirerek topluma yenilik ve kurtuluş mekanizmaları olarak sunma. 19 Aralık 1996'da basına yansıyan MGK'nın gizli raporunda; "Araştırmalara göre Kürt nüfusun oranı 2010'da toplam nüfusun yüzde 40'ına, 2025'de 50'nin üzerine çıkma eğilimindedir. Bu oranla birlikte Kürt

milliyetçiliğinin de ön plana çıkması ve bunun da milletvekili sayısı oranlaması, ileride vahim sonuçlara yol açabilir..." deniliyordu. Devlet yetkililerinin korkulu rüyası Kürt kadınları ve çocukları. Onlara göre terörü besleyen de, büyüten de, çoğaltan da Kürt kadınıydı. O halde acil önlemler alınmalıydı. Bu önlemler gelişen dünya konjonktürüne uygun yöntemler ve söylemlerle olmalıydı. Hem asimilasyonu sağlamalı hem de gittikçe artan nüfusu dizginlenmeliydi. Akıl verenler çoktu herhalde. Çare bulunmuştu. **DEVLET FEMİNİZM'**iydi. Kadınca söylem. Kadınca dil. Zaten kararsız olan ürkek feministlerin de desteği alındı mıydı bu iş tamamı.

ÇATOM'lar nedir? Neyi amaçlıyor? Niçin Devlet eliyle böyle projeler geliştiriliyor? Gerçekten bunlar Kürt kadının özel talepleri miydi? Kürt kadının tüm sorunları çözüm bulmuş mu da sosyal yaşantıya katılımı geri kalmıştı? Kürt kadınları gerek yaşadıkları bölgede gerek göçmen olarak yaşadıkları metropollerde kendi ihtiyaçlarına cevap verecek kurumlarını yaratamıyor muydu? Kürt kadını istemlerini belirleyecek koşullara sahip mi? Sorularını sorup cevap aramak gerektiğini düşünüyorum.

ÇATOM'lar, "Gap Bölgesinde Kadının Statüsünün Yükseltilmesi ve Kalkınma Sürecinde Entegrasyonu Projesi" kapsamında 1995 yılından itibaren Kürt illerinde kurulmaya başlanıyor. İlk toplantılar 1992-93 yıllarında; Başbakanlık GAP Projesi, Bölge Kalkındırma İdaresi Başkanlığı, Anakültür

Vakfı, Türkiye Kalkındırma Vakfı gibi kuruluşların katılımıyla yapılıyor. Toplantı sonucunda seçilen pilot bölgeler Urfa, Diyarbakır, Mardin illeri. Çalışmalar gizli sürdürülüyor. Kamuoyuna zaman zaman çatlak da olsa bilgiler sızmasına rağmen kadın çevreleri ilk olarak 8 Martlarda yapılan Sevgi Şölenleri'yle duymaya başlıyor. Esas bomba Feminist Pazartesî'nin yarım ağızla eleştirdiği yazısıyla patlıyor. Devlet sanki birşeyi daha başarmıştı; Türk feministlerinin büyük bir kısmının desteğini almıştı. Muhafif olduğu sanılan Pazartesî'yi bile kısmen etkilemişti.

Nedir ÇATOM ve TOKAP?

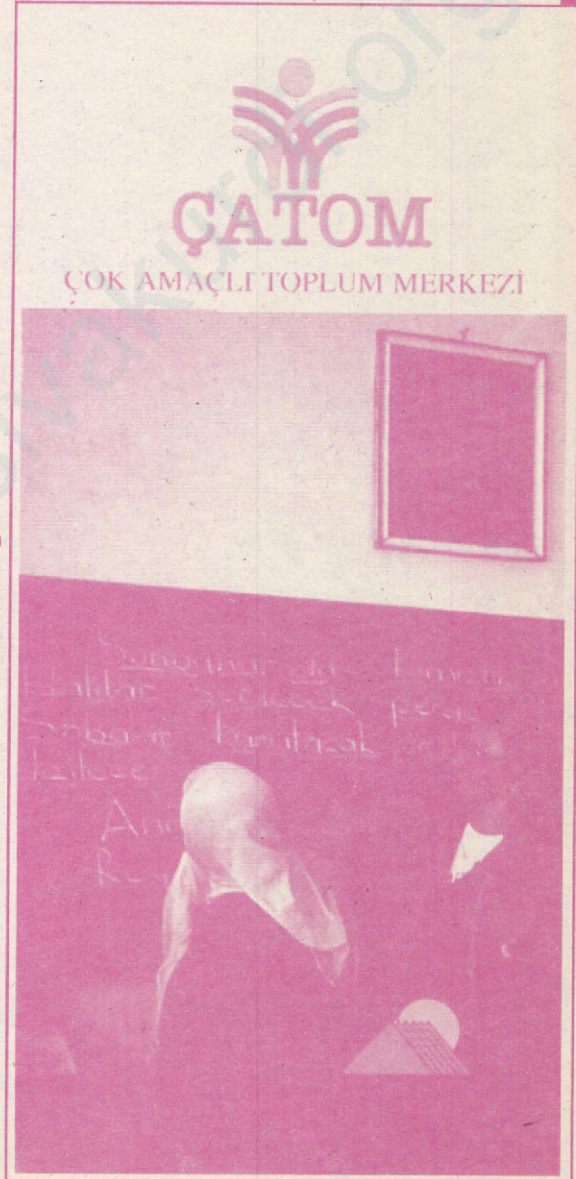
ÇATOM (Çok Amaçlı toplum Merkezleri), TOKAP (Toplumsal Kalkınma Projesi). Bunlar gibi YİBO, TOSAV gibi kuruluşlar da Kürt illerinde kurulmuş ve hedef kitleleri Kürt kadını ve Kürt çocukları.

Resmi amaç: Nüfus planlaması, eğitim ile bölge halkının bilinçlendirilmesi, eğitim seferberliği ilan edilerek özellikle Türkçe bilmeyen kadın ve çocuklara Türkçe öğretmek, ev ekonomisi dersleri vermek, sağlık hizmetleri sunmak, toplumsal hayata katılımı sağlamak vs. vs... Hedef kitle 14-50 yaş grubu. Bu hizmetler verilirken Sağlık Müdürlüğü, Tarım İl Müdürlüğü, İş ve İşçi Bulma Kurumu, Valilik, Kaymakamlık, Mahalle-Köy Muhtarlığı, Güvenlik Birimleri ve İl Müftülükleri işbirliği halinde oluyorlar.

Çatom'ların görünen yüzü, aslında çok masumane ve arniyetsiz, tamamıyla kadınların yararına gibi gözüküyor. Eğer Karadeniz, Marmara, İç Anadolu Bölgelerinde olsaydı öyle anlaşılmasının hiçbir nedeni yoktu. Fakat MGK'nın

yayınlanan raporları, "O bölgede" yıllardır süren savaş, Kürtleri inkar politikaları olmasaydı...

Buradan pis kokular yayılmakta. Biz Kürt ve Türk kadınları bu pis kokuları almak zorundayız. Hepimiz hiç yorumsuz bu tip projelerin masum ve Kürt kadının yararına olacağına inanmamalıyız. En önemlisi de aynı safdillilikle destek olmamalıyız. Bunun vebali ağır olacaktır. Aslında devlet bu politikalarını ilk defa denemiyor. Cumhuriyetten sonra ilk

kurulan Köy Enstitülerinde de aynı amacı gütmüştü. Kürt köy ve kasabalarından zorla genç kızları topladığını, kimliklerinden arındırmak için Kemalist ajitasyon bombardıman eğitimine tabi tuttuğunu hepimiz biliyoruz. Asimilasyon gerçekleştirerek Kemalizmin bekçilerini yaratmayı hedeflemişti. Fakat Kürtler bugün ayakta durabiliyorlarsa ve kimliklerini koruyabilmişlerse bu politikaların ters yüz edilmesine bağlıdır. Tabii bazı bölgelerde yaratmak istediği etkiyi yakalamasına rağmen. Yine yapılmak istenen ikinci dağ çiçeklerini yaratmaktır. Tabii devlet bir taşla birkaç kuş vurmaya istemektedir. Her şeyden önce Kürt aile yapısında annenin özellikle dilini koruma ve çocuğuna aktarmada çok etkili olduğunu biliyor. Dolayısıyla anneleri ve genç kız çocukları hedefliyor. Yani ciddi anlamda yıllardır uyguladığı fakat kısmen başardığı asimilasyonu hedefliyor. İkinci önemli nokta, Kürt kadınına yine Kürt kadınıyla ulaşmaya çalışması. Saha sorumlusu dedikleri kadınları genellikle bölge kadınından seçiyor. Her isteyen saha sorumlusu da olamıyor. Önce devlet memuru olunurken istenen sabıka kaydı dahil bütün uygunluk koşullarını sağlayan korucu aile kızları veya düzenle entegrasyonunu sağlayan ailelerin kadın veya genç kızlarını seçiyor. Hedefin şaşmamasını sağlama alıyor. Üçüncü ve Türk feministlerinin de ilgisini çeken yönü sivil kadın çalışması görüntüsünü veren her Çatom'un bağımsız olması ve kullanılan dilin feminen yani feminist literatüre uygun olması. Saha sorumluları, hiyerarşinin olmadığı iddiası, talepler doğrultusunda alan çalışmalarının yapılması, kadınları özel alandan kamusal alana çekme çabası, kadınlarda bilinç yükseltmek, kendini ifade etme ve taleplerini belirleme hikayeleri.

Aslında feminist kadın hareketi

açısından bakıldığında masum gözüküyor ve de kadınların yararına gözüküyor. Pazartes'i'nde yayınlanan Ayşegül Karayazgan'ın yazısında da saf ve temiz duygularla o kadar da inanmış ki misyoner tavırları, yöre kadınına aşağılayan, yok edip sonra yeniden yaratmayı amaçlayan politikaları görmeme çabası var. Devlet, önce anayasal görevi olan eğitim, sağlık, iş olanakları yaratma görevlerini yapmıyor, insanların kendi toprağında, evinde yaşama imkanını elinden alıyor. Sonra "içinde yaşadığın sefaletten seni ben kurtarırım" çabasıyla Kürt kadınına nimet sunduğunu hem kendini hem de halkı inandırmaya çalışıyor. ÇATOM'larda çalışan genç kızlar en azından buna inanmış durumdadır. Cizre ÇATOM'un saha sorumlusu kapatılan okulun kendilerine tahsis edildiğini, burada kadınlara okuma-yazma kursları, ev ekonomisi, pratik yemek pişirme kursları verdiklerine o kadar inanarak anlatıyor ki. Bu okul neden kapalı? Devletin açık tutması gereken okulda neden biz okuma yazma kursları verelim? Kürt kadınları şimdiye kadar aç mıydılar, yemek pişirmeyi bilmiyorlar mıydı? gibi soruları sorma psikolojisi içinde değiller. Ayrıca kendilerine öyle misyon biçmişler bir kere kendilerini o kadınlardan soyutlamış, üstün görme ve onları aşağılayarak kurtarma havarisi bile kesilebilmektedirler. Yani ÇATOM görevlisi olmakla halktan kopuşu sağlayan bir halet-i ruhiye içindeler.

ÇATOM'ların önemli ve dikkat edilmesi gereken bir yönü de finans durumlarıdır. Şu tarihe kadar bölgede 14 Çatom kurulmuş durumda. Amaç en küçük birimlere kadar yaygınlaşmayı sağlama. Peki kim ve nasıl finanse ediyor sorusunu sormak lazım. TKV'li bir kadının ifadesine göre GAP Projesi TKV (Türkiye Kalkınma Vakfı) üzerinden kaynak sağlamaktadır.

Kürt kadınıyla dayanışmak isteyen kadınların veya kadın kuruluşlarının ve hepimizin yapması gereken devletin politikalarına alet olmadan, yaşanan sorunun tarafı olduğunu söyleyenlerin yanında olmak, Kürt kadınlarının kendi taleplerini öne çıkarmak ve onların mücadelesine destek vermek olmalıdır.

Çoğunuz biliyorsunuz Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler bünyesindeki fonlar, sivil kurumların, özellikle de üçüncü dünya kadın kurumlarının sivil örgütlenme olma şartıyla projelerini finanse etmektedir. Bu bir iddia olmasına rağmen devletin TKV'yi kullanarak Türkiye'de ki ve bölgede ki Kürt sivil kadın kuruluşlarına verilmesi gereken mali kaynakları buraya aktarıldığı söylenmektedir.

ÇATOM saha elemanlarına aylık olarak 70-80 milyon maaş verildiği, sağlık, eğitim hizmeti veren kamu görevlisine (öğretmen, doktor, hemşire, ebe gibi) de ek ücret ödendiği düşünülürse, her ÇATOM'un gerekli olan büro araç gereçlerine (masa, sandalye, dikiş makinaları), halı tezgahları, bilgisayarlar, telefon, faks gibi) ve aletlere epey bir harcırahın gittiğini görebiliriz. Tabii personel maaşı 80 milyon olan birinin nasıl olup da bu enflasyon koşullarında cep telefonları aldığı şüphelidir. (Çatom saha elemanlarının çoğunda cep telefonları var.)

Feminist Dayanışma

Türkiye'de ilginç bir gelenek vardır. Devlet birşeyleri inkar ettiğinde solcusu, sağcısı, feministi topyekün inkar eder. Devlet kısmi tanıma sağladığında

da onlar da tanıyorlar. Devlet şefkatli ellerini açtığında onlar da şefkatlerini esirgemiyorlar. Türk aydını olduğunu iddia edenler de (bir çoğunu tenzih ediyorum) şimdi Kürt kadınına devletleri ile birlikte şefkatli ellerini uzatmış durumdalar! Sevgi şölenleri düzenleyip, tel örgülerin arkasından özel tim dipçiklerinin gölgesinde Kürt kadınlarına ayna tutup "ee hadi birbirimize yansyalım" deme küstahlığını gösterebiliyorlar. Kürt kelimesine tahammül edemeyen fakat işin içinde para ve devlet garantisi olan projeler üretip Kürt kadının sırtından kadın politikası yaptıklarını iddia edebiliyorlar. Bu misyonerlerin gerçek yüzünü ortaya çıkarmak elbette ki bizim işimiz olacak.

Kürt kadınıyla dayanışmak isteyen kadınların veya kadın kuruluşlarının ve hepimizin yapması gereken devletin politikalarına alet olmadan, yaşanan sorunun tarafı olduğunu söyleyenlerin yanında olmak, Kürt kadınlarının kendi taleplerini öne çıkarmak ve onların mücadelesine destek vermek olmalıdır. Metropol veya bölgede oluşturulan Kürt kadın örgütlerine ve çalışmalarına sahip çıkıp, politikalarını, yaşam mücadelelerini desteklemek, en doğru tavır olur.

KOLONYALİST "TÜRK FEMİNİZMİ"*

İnsanın kendisinden, kendisini sorgulamaktan ve anlatmaktan kaçmasının en iyi yolu kendisine benzemeyeni anlatıp, onlara nasıl olmaları gerektiğininin nasıl kurtulacaklarının yolunu göstermekle mümkün. Avrupalı (Beyaz) yüzyıllardır Kızilderiliyi, Afrikalıyı, Asyalıyı bir taraftan katledip, diğer taraftan misyonerler aracılığıyla "vahşi"lere medeniyetini taşıdı. Misyonerler "onlara" Hıristiyanlığı, Fransızca'yı, çatal-bıçağı gösteren dost Avrupalıydı. Bu misyonerler, farklı medeniyet ve kültürlerin ortadan kalkmasında kendilerine düşen payı görmemezlikten geldiler. Uyguladıkları kültür katliamını dost yüzleriyle saklamayı becerdiler. Bunun arkasında elbette bir "iyi niyet" yatıyordu. Avrupalının kopyası olmaktan bir türlü kurtulamayan Türkiye aydını ve feministleri de aynı "iyi niyet"i taşıyor. Bu kervana Türk feministleri de canı gönülden ve hep bir ağızdan katılmaya başladılar. *Pazartesi* dergisinin 37. sayısında, Türk feministleri bir koro halinde şımarık bir tavırla, Çatom'ların Kürt kadını açısından "iyi mi kötü mü" olduğunu tartışıyorlar.

(ÇATOM-Çok Amaçlı Toplum Merkezi'nin kurulu olduğu yerler: Şanlıurfa, Şırnak, Batman, Adıyaman, Mardin, Siirt. Amaçları: Türkçe okuma yazma öğretmek, dikiş-nakış, çocuk bakımı, korunma yöntemleri, vb.)

Devlet tarafından özel olarak Kürt kadını "ehlileştirmek", anadillerini yoketmek için hazırlanmış bir proje. Feministler bu projenin sınırları içerisinde kalıp Kürt kadını açısından projenin faydalarını ve zararlarını tartışıyor.

Üstelik Kürtlersiz Kürtlerle ilgili tartışıyorlar...

Türkiye'de yaygın olan "ayran şölenleri" büyük bir aşamayla yerini "Sevgi Şölenleri"ne bırakmış. Bu sevgi şöleni büyük bir lütufla Kürt kadınlarına 8 Martlarla "Anakültür ve Çatom"larla sunuluyor. Türk feministleri de feministçe bir sevgi gösterisi içindeler. Biraz daha "farklı" Ayşe Düzkan "yerinde" yaptığı bir incelemeyle projeye ilişkin "kaygılarını" ve eleştirilerini dile getirirken şunları söylüyor:

"Kürt kadınları Türkçe bilmedikleri için çarşı pazara bile çıkamıyorlar, doktora gittiklerinde dertlerini anlatamıyorlar. Buna karşılık Kürt erkeklerinin çoğu Türkçe biliyorlar ve Türkçenin açtığı kapılardan girebiliyorlar. Türkçe öğrenmek kadınların erkeklerle aralarındaki uçurumu biraz olsun kapatacak belki. Öte yandan, kapitalizmin sömürsüne maruz kalacak donanımına erişen kadınlar, ücretsiz ev köleliğinden ücretli sömürüye geçme şansını elde edecekler. Bu da biraz daha nefes almak demektir. Bizler hem ücretsiz köleliğe hem de ücretli sömürüye karşı çıkıyoruz ama ücretin, yani en nihayetinde nasıl harcanacağına kendi kendine karar verme şansı olan bir gelirin özgürleşmek açısından kadınlar için ne büyük nimet olduğunun da farkındayız. Çatom'ların, kır yıldır bildiğimiz devletin eliyle kurulmuş herhangi bir kuruluşun Kürt kadınlarının hayrını düşünerek bir şey yapacağına inanacak kadar safdilliyiz değiliz. Ama devlet eliyle, devlet politikalarını, sermayenin politikalarını güçlendirmek, savaş politikalarını

desteklemek için kurulan ÇATOM'lar kadınlar için uzun vadede nefes alabilecek bir donanımı yaratabilir."

Ayşe Düzkan, bütün iyi niyetiyle ayrımcı ve pozitif ırkçı tavrını bir devlet feministini aratmayacak kadar büyük bir başarı ile ortaya koyuyor. Türkçe çarşıya pazara çıkamayan kadınlar kendi

yörelereinde yaşıyorlar ve kullandıkları bir dilleri var. "Ora" ayrı bir coğrafya. Bana ait bir pazarda ben kendi dilimle domates, biber, sütyen istemeyi biliyorum. Türkçeleşmiş çarşı pazar istemiyorum. Benim Kürtçe konuşan doktorlarım var. Kadınım ile erkeğimle Türkçeye girmek istemiyorum, kendi dilimle kalmak istiyorum. Ücretli mi ücretsiz mi köle olacağıma, ben karar vermek istiyorum. Uzun kısa vadede nefesimi kapatacak veya açacak nefes borularımı ben kendim oluşturacağım. Ve sen müsaade edersen, kendi medeniyetimi, kültürümü ve dilimi ben sorgulayacağım veya sorgulamayacağım. Müsaade edersen toplumsal gelişme sürecimi her bir boyutta senin projelerinin dışındaki, kendime ait projelerimle denemek ve yaşamak istiyorum. Ve sen becerbilirsen, yok etme politikalarının bir devamı olan ve hiçbir biçimde pozitif değerlendirilmeyecek, masum görülmecek bu projelerini meşrulaştırma. Sana başka bir öneri: İstanbul'da göçmen, ağır ve acılı sıkıntıları yaşayan Kürt kadınlarıyla sana sunulan olanakları ne kadar paylaşabiliyorsun? Kendinde bunu bir sorgula istersen. Bulduğun mekanda, birlikte yaşadığın Kürt kadınlarıyla birlikte projeler üretmeye ne dersin? Tek

ÇATOM
ÇOK AMAÇLI TOPLUM MERKEZİ

Bilgi ve avul saclırlarını Ayşe
Türkiye Kalkınma Bakanlığı
Diyarbakır Bölge Müdürlüğü ile
0 412 255 77 90 - 90
1992
Çarşı Marketi Samsun Bölge Müdürlüğü ile
0 414 314 17 30
Anıyapışlar
Nispetiye sınırlarında
Türkiye Kalkınma Bakanlığı
YAKARIE BASKAY FİDİYE MÜKTEFİ
2002000 Nolu
ÇATOM Ankara 19920000000000000000

T.C. BAŞBAKANLIK
GENELMÜDÜR ANKARA FİDİYE MÜKTEFİ
BİLİMLE KALKINIM SAĞLAMAK İÇİN
DİYARBAKIR BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ İÇİN
Bölge Müdürlüğü, Samsun Bölge Müdürlüğü ile
0 414 314 17 30 - 90
Bilgi ve avul saclırlarını Ayşe
Türkiye Kalkınma Bakanlığı
Diyarbakır Bölge Müdürlüğü ile
0 412 255 77 90 - 90
1992
Çarşı Marketi Samsun Bölge Müdürlüğü ile
0 414 314 17 30
Anıyapışlar
Nispetiye sınırlarında
Türkiye Kalkınma Bakanlığı
YAKARIE BASKAY FİDİYE MÜKTEFİ
2002000 Nolu
ÇATOM Ankara 19920000000000000000

dilli değil, çok dilli projeler düşün. Kürt kadınına İstanbul, Ankara ve İzmir'de çarşıya-pazara ve doktora gidebilme olanakları sağla, istiyorlarsa Türkçe kursları, istemiyorlarsa tercüman bul. Senin, sana benzemeyen, senin gibi olmayanlarla bir arada farklılıklara rağmen eşit yaşayamama problemin var. Tam bir egemen erkek edasıyla, Kürt kadınına özne olarak değil, nesne olarak görüyorsun. Becerebilirsen komşularını tanımaya çalış. Çünkü ben senin onlardan öğreneceğin çok şeyler olduğuna inanıyorum. Mesela kendi coğrafyalarında senin dilini kullanma ihtiyaçları olmadığını, kendisiyle Kürt erkeği arasındaki uçurumun senin dilini bilmemesinde yatmadığını, asıl uçurumun, a) egemen ulusun, b) egemen cinsin yarattığı uçurumlar olduğunu, asıl korkularının köylerinde, şehirlerinde Türkçe konuşan yeşil elbiseli postallı askerlerin varlığını, sokaklarındaki tañkların olduğunu, korkulu rüyalarının komşu kızının başına geldiği gibi, bir gün de kendilerinin tecavüze uğramak olduğunu, sana benzemeden kendi kimliğiyle yaşamak istediğini... duyacaksın. Devletli, devletsiz başka kültürleri ortadan kaldırmak ve kendinize benzetmek için

hep birlikte kolları sıvamış durumda olduğunuz farkında mısınız? Ümit ederim ki yazdıklarımı öfkeli bir Kürt kadınının duygusallığı olarak değerlendirmezsiniz. Çünkü yazılanlar öfkenin çok ötesinde, insanların hadlerini bilmesini talep eden ve düşündürmeyi amaçlayan bir çaba. Eğer gerçekten bize ilişkin kaygılarınız varsa, tüm korkularımızın ortadan kalkmasının gereklerini yerine getirin. Yani savaşa karşı duruşunuzun içini doldurun...

CEYLAN ORHON İLE YAPILAN RÖPORTAJ (Pazartesi aynı sayı) "AMERİKA'DA DA ÇİNCE OKUL AÇIN DENMİYOR"

Soru: Çatom'larla ilgili olumlu-olumsuz bir çok iddia var. Olumsuz iddialardan bir tanesi Çatom'ların geleneksel kadın rolünü pekiştirdiği yönünde, ne dersin?

C.O.: Ben buna katılmıyorum. Türkiye genelinde baktığında geleneksel kadın rolünde dikiş nakış var. Bir de çoğunluğunun çarşıya pazara gitme hakkı var. Güneydoğu açısından baktığımızda iki nedenden kadının yaşama hakkı yok ki geleneksel rolü pekiştirilsin. Birincisi törelerin yörede kadına yaşama hakkı tanımaması, ikincisi yörenin olağanüstü durumu ve geri kalmışlığı. Bunlardan ötürü kadının sosyal hayatı ya da geleneksel rolünü

yaşayacağı bir alanı yok. Çatom'lar kadının o beğenmediğimiz geleneksel rolü olmasını ve bir yurttaş olarak bir kimlik edinmesini sağlıyor.

Soru: Çatom'ların Kürt halkının asimile edilmesi konusundaki sosyal müdahalelerden birisi olduğu söyleniyor. Ne düşünüyorsun bu konuda?

C.O.: Bugün demokrasinin ideal ülkesi olarak gördüğümüz Amerika'ya baktığımızda bir sürü etnik kimliklerin birarada yaşadığını, halen de göçmen aldığıni görüyoruz. Orada bir

demokratik düzen oluşturulmaya çalışırken siz Almanca okulunuzu kurun, siz Hintçe okulunuzu kurun denmemiş.

Soru: Ama zaten anadili...

C.O.: Ama anadilini kullanacak ortamı yok. Diyelim ki bu kadın ilkokulu, ortaokulu,

liseyi okudu. Üniversiteye gidecek, ne yapacağız o zaman?

Ceylan'la yapılan konuşmanın sadece bir bölümü bu...

Anlaşılan Ceylan Orhon hayranlıkla bahsettiği "Demokrasinin ideal ülkesi Amerikalılardan nasıl iyi bir misyoner olunuru pek iyi öğrenememiş. Ayrıca Amerika'da göçmenlerin çok farklı bir konumları var; kendi dillerinde okulları ve kültürel olarak kendilerini ifade edebildikleri yığınla kurumlara sahipler. En önemlisi Kürtler Amerika'da göçmen

değiller. Kendi coğrafyalarında yaşamaktadırlar, sanırım bu nokta hep gözden kaçırılıyor. İkameci, yukarıdan dayatılan ve var olan kimliğin ortadan kaldırılma çabası olan Çatom projesinin; ne Kürt kimliğine ne de kadın kimliğine getirebileceği, katabileceği hiç bir şey yok. Tek katkısı Zozan'ın zorla Suzan'laştırılmasıdır. Ceylan'a göre bu tip projeler İstanbul, Eskişehir, Afyon, Yozgat'ta yapılırsa Türk kadını açısından geleneksel kadın rolünü pekiştirecek. Ama geri kalmış Kürt illerinde hayata geçirilmesi, zaten hiç yaşama hakkı olmayan Kürt kadını için mükemmel bir proje. Hıristiyan misyoner "Vahşi" Afrikalı'ya İngilizce'yi götürüyor. Ceylan, "madem ki Kürt kadının Kürtçe'yi konuşma ve geliştirme şansı yok; o zaman Türkçe dili, kültürü öğretilsin" diyor. (Dili galiba Kürtçe üniversiteler kurulsun demeye varmıyor)

Bu arada şunu söyleyeyim; sizin subjektif niyetlerinizden bağımsız, yöre halkının kendisine ait bir sosyal yaşantısı, kullandığı bir dili, yurttaş olduğu bir toprağı var ve yıllardır bu bütünlüklü kimliğini koruma kavgası veriyor. Suzan olmak istemediği için, Türkçe konuşmak istemediği için, zorla Türkleştirmeye karşı çıktığı için evleri yakılıyor, köyleri boşaltılıyor ve öldürülüyor. Onun sizlerden beklentisi ve ihtiyacı Çatom'lar değil; katliamlara, tecavüzlere, yürütülen savaşlara itiraz etmeniz, tavır almanızdır. Ceylan ve Ceylan gibi düşünenler tüm bu olanların kendilerinin dışında, uzağında, yaşanan sıradan olaylar olduğunu sanmasınlar. Anakültür'ün sevgi şölenleri, Çatomlar, Kürt dostu kalemler, GAP'lar; en az ordu kadar yürütülen savaşın sorumludurlar Ben kendi adıma şunu bir kez daha anladım. Kolonyalist bir devletin, bir ulusun aydını da, feministi de kolonyalist olmaktan

kurtulamıyor.

Çatom'larınızı Afyon'a, Çorum'a, Yozgat'a götürün. Oradaki kadınlara bir yığın sosyal olanak sunar. Onlar da anadillerinde okuma yazma bilmiyorlar. Kapalı ev ilişkilerinden kurtulabilecekleri sosyal buluşma merkezleri olabilir. Üretim sürecine aktif katılmaları sağlanabilir. Ve ücretli emeğin görece rahatlığını yaşayabilme şansına sahip olabilirler. Bunun çok daha anlamlı olacağına inanıyorum.

Kürt kadınının, kendi coğrafyasında kendini özgür ifade edebileceği, içeriğini ve biçimini kendisinin belirleyeceği sosyal, kültürel buluşma merkezlerine elbette ki ihtiyacı var. Kürt kadını, kadın kimliği ve ulusal kimliği ile var olan bir mücadelenin zaten içinde.

ÇATOM ve Çatom gibi kuruluşların, aydınlar ve feministler tarafından desteklenmesi bağrında iyi niyeti taşısa da sonuçları itibarıyla Kürt kadını ve yöre halkı için bu projeler onların iradeleri dışında, devletin kendi çıkarları için, yukarıdan empoze ettiği tehlikeli ve düşündürücü projelerdir. Yürütülen savaş politikasının güler yüzüdür. Yapılması gereken Türk aydınının ve feministlerinin kolonyalist tavırlarını yeniden gözden geçirmeleri, "Ora" halkının ve kadınlarının mevcut taleplerinin yanında yer alıp onlarla dayanışmayı sağlamaktır.

* Pazartesi Dergisi Haziran 1998 sayısından kısaltılarak yayınlanmıştır

Son bir ayda
birden
kendimizi
Çatom' u

konuşuyor bulduk. Oysa Çatom' lar 1995' te kurulmaya başlanmıştı. Ama bizim gündemimize yoğun olarak girmesinin nedeni Türk feminist ve kadın çevrelerinin gündeme getirmesiyle oldu. Bundan sonra biz de bu değerlendirmelere eleştirel katkıda bulduk. İlk Pazartesi' nin Nisan sayısında Ayşe Düzkan Çatom' la ilgili çıkan "Kürt Kadınlarına Devletin Eli Uzanıyor mu, Kalkıyor mu" adlı yazısından sonra Kadın Cınnet Grubu' ndan Ayşe Karayazgan' ın aynı derginin Mayıs sayısında "Biz Kadınlar Diyememek Bir Tür lü" yazısı çıktı. Haziran sayısında da Almanya' dan Sema' nın eleştirel "Kolonyalist Türk Feminizmi" başlıklı yazısının yer alması kadın çevrelerinin dikkatini çekti. Hemen akabinde Anakültür ve değişik kadın gruplarının, ÇATOM' da çalışan kadınları İstanbul' a davetiyle tam gündemimize oturdu. İlk kez bu toplantıda yan yana geldik. İki taraf da birbirini tanıyamıyordu; birbirimizi bilgilendirdik. İki taraf dediğim ÇATOM' da çalışan kadınlarla kadın çevreleri, Kürt kadın dergileri çalışanlarıydık. Daha çok Kürt kadınları birbirleri ile konuştu. Daha doğrusu tartıştık. Ancak orada yaşanan şeyin neredeyse Kürt kadınlarının karşı karşıya gelmesiydi. Ufak bir örnek vermeden geçemeyeceğim. Benim "ÇATOM' lar neden Karadenizin gelişmemiş bölgelerinde yok" soruma karşılık, ÇATOM' da çalışan bir Kürt kadının verdiği yanıt ilginç ve üzücüydü. "Dört Kürt kadın dergisi var ama dördü de neden Diyarbakır, Hakari' de değil de İstanbul' da çıkıyor" şeklindeki sorusuyla birbirimizi farklı algıladığımız sonucu ortaya çıkıyordu.

Buradan Ayşe Düzkan' ın yazısında "Kiminle İlişki Kuracağımız Meselesi Biraz Karışık" ve yine onun belirlemeleri olan

TARTIŞIRKEN BİRBİRİMİZİ ANLAYALIM!

"devletin kendilerine el uzatmasını isteyen de, dağa çıkıp o devletle savaşan da, muhalif kültür merkezlerinde de anadillerini öğrenen Kürt kadınları vardı" ifadesi aslında yanlış tartışmalardan hareket ettiğimizi gösteriyor. Bu nedenle birbirimizi eleştirirken aslında anlamak gerektiğini de düşünüyorum.

Bu son günlerde konuyla ilgili yazılan çizilenlerden Ceylan Orhon' la yapılan söyleşide, sarf ettiği "Arkadaşlarla aramızda şu konuşuldu, öyle bir yöreye bir daha gideceksek iyi kötü nasılsınız cümlesini hiç olmazsa öğrenmemiz gerekir " ifadesinin bana "merhaba asker" komutunu hatırlattığını söylemeden edemeyeceğim. Zaten söyleşide A. Düzkan sık sık araya girip anlamasını sağlamaya çalışmasına rağmen, o anladığı biçimde konuşmasına devam ediyor. Tabii bu yazı dışında diğerlerinden alıntı yapmaya gerek görmedim.

A. Düzkan' ın şu cümlesini de aktarmadan edemeyeceğim: "Mutlak bir Kürt kadını yok" diyor, bana göre de yok ama bizim gibi feminist kadın çevrelerin en azından hitap edeceği ortalama bir kadın kesimi bellidir diye düşünüyorum.

Bu tür eleştiriler tartışma gündemini de açtığından kafamızın konuya yoğunlaşmasını beraberinde getiriyor. Ancak Kürt kadınlarının asıl gündemlerine alması gereken ÇATOM' lara alternatif sivil kadın kurumlarının daha çok yaygınlaştırmak, çabalamak çok daha önemlidir diye düşünüyorum.

Tabii ki tartışmak, gündeme almanın her türlü aracını oluşturmak önemlidir. Fakat Türk kadınlarına laf yetiştirmeyi daha önemli görüp al el acele oluşturulan çabalar da bana, geçmişte asıl muhalefet yapılan yerleri unutup, aynı kulvardaki grup veya kişilerin birbirleri ile kıyasıya didişmelerini hatırlatıyor.

5. KÜRT KADIN KONFERANSI

Bağımsız Kürt Kadın Platformu yolda bir kez ve her seferinde farklı bir konuyu tartışmak üzere Köln'de toplandı. Beş yıldır toplanan platform bu yıl "Kürt Kadınları ve Feminizm" konusunu tartıştı. Toplantıya katılan kadınların değerlendirmelerini ilgiyle okuyacağınızdan eminiz.

98 MAYIS KÜRT KADIN TOPLANTISI

A. MUTLU

"Kürdistan'lı Kadınlar Platformu" bu seneki konferanslarını Infial Kadınlarına adadılar. (Infialin tarihçesi hakkında bilgi)

Konu: Kürt Feminizmi.

Nedir bu olgu? Kim çıkardı bunu? Diğer lanet olası İZMlerime mi benziyor yoksa? Evet. Hayır. Benziyor, benziyor; hem de çok. Yapılar aynı çünkü. Yoksa yeni bir üslup, yeni düşünme yeteneği mi mi içinde taşıyor bu İZM? Feminizm nedir? Bu soruya; kişisel, duygusal, teorik ve örgütsel yanıtlar verildi. Varılan genel kanı Kürt kadınlarının bir çoğunun feminizmi diğer ulus kadınlarından ve erkek örgütlerinden öğrendiği idi.

Tartışmaların sonucunda iki şey ortaya çıktı: Birincisi sol-örgüt geleneğinden gelen kadınların feminizm anlayışı ile örgütlerden gelmeyen kadınların feminizm anlayışı arasındaki sade fark. İkincisi erkek-kadınlar ve kadın-kadınların düşünme biçimi.

Cevapsız bırakılan soru: Gerçekten tek bir Kürt feminizmden bahsedilebilir

mi?

Konferansın gündemine ister istemez giren anarşist konu: Kürt Kadını ve Savaş. Savaş; ırza geçilen yüzlerce kadın, onların acıları ve onların davaları ve onların davalarının kamuoyuna getirimi. Ve göç. Evlerini, anahtarlarını yanlarına alarak terketmek zorunda bırakılanlar. Uzun mavilik ile ilk tanışıklık, yani deniz. Yoksulluk. Gelinen şehirlerde dokunulan yeni dil. Ürkek, cılız anadil. Çatısız evler, tuvaletleri kaybolan yeni sokaklar. Hastalık. İlaçsızlık. Yeni baharda ev sahibi toprağa verilen göçmen çocuklar. Cezaevleri. Işıksız, renksiz uzun bir zaman. Grev açlıkları. -

Cevapsız bırakılan soru: Savaş nedir; kimlerin ürünü, hangi halkların, hangi tarihin, hangi cinsin, hangi mekanizmaların?

Konu: Roza ve Jujin ayrılığı.

Çok öksüren Jujin kendisini konuşma hakkından men etti. Hava gergin, bu tartışma pek sevimli değil. Çok gürültülü, Roza gürültü hakkını kullandı. Kelime seçimleri düzgün, dikkatli. Ama sinirli. Neden bu ayrılık? Esasında çok önemli değil, iyi ki ayrılmışsınız. Hiyerarşi tartışılıyor. Hiyerarşiyi en iyi uygulamış, hala en iyi uygulayanlar en çok hiyerarşinin olmadığı savunusu içerisindeydiler. İlginç. Gülünç.

Gürültü öksürüğü boğdu.

Cevapsız kalan soru: Gürültü öksürüğe ne yapmıştı?

Konu: Lezbiyenlik, Kürt kadını lezbiyenliğe nasıl bakıyor?

Tartışılmadı. Belki de en az tartışmaya hazır olduğumuz mesele. Ama gerekli. Katılımcılar arasında bir tek lezbiyen arkadaşımız var. Çoğumuz lezbiyen nedir bilmezdik, Avrupa'ya geldik duyduk, öğrendik. Sağlıklı ve doğruyu biz temsil ettiğimiz için onları hoş görüyoruz! Sadece bir grup arkadaşımız nereden kokuyu almışlarsa aramızda bir lezbiyen olduğunun, bizim açıkça konuşmadığımızı duyarsızca lezbiyen arkadaşı kendilerinin cesaret edip de cevaplayamadıkları soruları ile sorgulamışlar. Bunu lezbiyen arkadaşımızın ertesi sabahki açıklamasından dinliyoruz. "Beni perişan ettiler, kendimi hayvanat bahçesinde çok uzaklardan gelen bir MAYMUN gibi hissettim"

Lezbiyenliği anlamak da, anlatmak da zor.

Erkeklerden korkuyorum, lezbiyenlerden de . Bu iki korku arasında ince bir fark var elbette, ama ikisi de kadın bedenimize yöneliyorlar.

Konu: "Ulusal Kurtuluş Hareketi, kadının özgürleşmesini ve kurtuluşunu kolaylaştırıyor mu, engelliyor mu?"

Kadının özgür olmadığı bir "ülke" istenmiyor. Kadının; soyadının olmadığı, kadının gene baba-erkek kardeş-koca-oğul dörtleminde yok sayıldığı ve üşütüldüğü ve unutulduğu bir devlete hayır, çoğunun söylemi.

Cevapsız bırakılan soru: Ulus nedir, ulusal devlet nedir?

Niye ulusal devlet istiyoruz? Yok yok Kürtlerin ulusal devleti olmalı. Herkesin var bizim niye olmasın? Olmazsa ayıp olur. Sahi olanlar ne yaptı? Hiç. Sadece yanındakileri kıymaya başladılar. Yok yok Kürtler öyle yapmazlar. Onlar birçok şeyi efendilerinden örnekliyorlar ama,

katliamcı yanlarını örnek almazlar. Ulusal devlet gerekli, biz yok ediyoruz. Doğru!

Tek ulus, tek ülke, tek dil. İşte Kürtlerin eğilim gösterdikleri model. Bu modeli hepimiz bir yerlerden tanırız. Mesela ikiyüz senedir bunu Batılılar uyguladı. Fransız ve Alman diye ikiye ayırdılar. Sonuç tek ulus, tek ülke, tek dil. Başkalıklara yer yok. Doğulu takipçileri bu akımın, sorgusuz sualsiz bu modeli alıp yaptırma geçirdiler. Ortaya kendinden uzak, garip bir tek ulusal kimlik çıktı. Buraya dikkat edin, burada canımıza okuyan çok mühim bir şey unutuldu; bir halkın yerel kültürü, yaşamı tanımlama yeteneği, yaşamı biçimlendirme geleneği ve duyguların tarihçesi.

Kürt erkekleri büyük bir hareket ile tek bir "ulus" yaratmaya çalışıyorlar. Kürt kadınları bir kesimi ile bu telaşaya katılmış, el birliği ile bizim tek bir ulus olmamız gereğinde ısrar ediyorlar. Öyle ya neden erkeklerden geri kalalım. Biz onlardan ileri olmalıyız.

Burada garip bir sonuç ortaya çıkıyor. Kürt erkekleri bu meselede en yakın komşularını örnek alıyorlar. Yani Türkleri, yani Arapları, yani uzak komşuları olan Batılıları. Kürt kadınları kimi örnek alsınlar, elbette Kürt erkeklerini örnek alıyorlar. Eh Türk erkeklerini alacak değiliz ya.

Türklü, Araplı, Batılı bir "ulusal-devlet" kokusu ortaya çıkıyor. Bu koku bizi boğacak, bizim çok ışıklı, çok hüzünlü kokularımız varken buna minnet niye?

Sonuç: Hiçbirimiz kadınlı-erkekli kendimize dönüp bir sormuyoruz. Bu işe babaannelerimiz ne derdi. Niye biz bize uygun, doğulu-çoğulcu-Kürt aşiret yapısına-geleneklerine-duygusal tarihine

sorgulu bağıllık gösteren yeni bir varolma modeli geliştirmiyoruz? Nasıl hakları helal olacak bize babaannelerimizin?

Hem Kürtler nasıl tek bir ulus olacak ki, dört parçada dört dil konuşuluyor. Afedersiniz dört lehçe, haa bir de ona dialekt diyorlar. Kimse kimseyi anlamıyor. Ya da birbirimizi çok az anlıyoruz. Her şey dil mi, yok yok değil tabii. Ortak geleneklerimiz var elbette. Sahi Dersimli Kürtler ile Sorani Kürt'leri arasındaki benzerlik nedir? Ben ortak bir şeye rastlamadım. Gelenekler hayır, dil hayır, bayramlar hayır, aşiret yapıları hayır, türküler hayır, inanç hayır. Peki bizi birbirimize bağlayan nedir? Burada başka birşey var. Peki bu nedir? Biz Dersimliler zaten hiç sesimizi çıkarmayalım, öyle Türkleştirilmiş ki karnımızda devlet cirit atarken kalkmışız kafadan Kürt olduğumuzu iddia ediyoruz. Vay başımıza gelenler. Üstelik şiirlerimizi bile Türk dilinde kalemliyoruz. Zaten Dersimlilerin dilleri (bahsi edilen dil Kirmanciki-Zazaki-Dimiliki'dir) hiçbir ortamda talep edilmez, öğrenilmesi zorunluluk değildir. Çünkü esaslı Kürt ya Soranice konuşan Kürttür ya da Kurmança. Geriye kalanlara da Türk-Kürtler tanımlaması yakıştırılır elbette.

Peki bütün Kürtleri ayrılıkları beraberinde birbirine bağlayan nedir? Nedir bu? Bakın benim bir cevabım var: Bütün ayrı dilleri, ayrı gelenekleri, ayrı bayramları, ayrı türkülerini ve ayrı yürek yanıkları olan Kürtleri ortak ifade eden iki şey: Bir cümle MA KIRMANÇME ve bu cümlenin içinde taşıdığı büyüğü sırta edilen hayasız edepsiz KATLIAM TARİHİ. Kürtler bunu buldukları dört-beş parçada semaları, govendleri ile kutsal dağlarına, kutsal nehirlerine, kutsal

ağaçlarına, kutsal taşlarına anlattılar. Sesleri o kadar derindi ki etraftaki her kimseler ya kaçtılar ya da geri dönüp bu sesi beslediler. Beslediler ki biz hikayemizi kutsal yazmayalım. Beslediler ki biz de onlar gibi kendimizi daracak suni sınırlara sığdırarak, sadece ölüm saçalım etrafımıza.

Ne dersiniz, gelin biz hikayemizi geleneğimizdeki göçmen-yarı göçmen, mistik, çeşitli, çok renkli, **ÇOK HÜZÜNLÜ VE KUTSAL** yazalım.

Konferans bu sene de zor, yoğun tartışmalarla bitti. Birlikte kırıldık, birlikte ağladık, birlikte sarıldık, güldük. Birlikte halay çektik. Öğrenmemiz gereken daha çok şey var. Ben bütün zorlanmalara rağmen yeniden öğrenmeye hazırım ta ki daha ince, daha kadınca düşünme ve yaşamaya ulaşana dek. Sizlere, bu buluşmayı ilk başlatanlara ve devamlı ayakta tutanlara binlerce kez teşekkür ediyorum. Hepiniz çok güzelsiniz. İyi ki varsınız, iyi ki yeryüzü size sahip. Sizleri çok seviyorum.

98 KONFERANS DEĞERLENDİRMESİ NECLA

Bu seneki konferansı büyük bir gönül rahatlığı ile terk ediyorum. Çeşitli yaş gruplarından ve ülkemizin her yanından kadınlar ile birlikteydik. Katılımcılar sadece değişik geçmişlere ve tecrübelere sahip değillerdi, aynı zamanda farklı perspektifler ve düşünceleri temsil ediyorlardı. Katılımcı kadınlar arasındaki dayanışma ve irade seksizme ve ırkçılığa karşı yürüttüğümüz savaşımları daha da güçlü kılıyordu. Bu konferansla kendimce içinde bulunduğum ayaklanmayı hangi kadınlarla paylaşacağım ve birlikte çalışacağım

**Katılımcı
kadınlar
arasındaki
dayanışma
ve irade
seksizme
ve
ırkçılığa
karşı
yürüttüğü
müz
savaşımı
daha da
güçlü
kılıyordu.**

daha da açıklığa kavuştu. Düşüncelerimizin ve taleplerimizin birçokları tarafından ilüzyon olarak değerlendirilmesi, bizlerin kendi aramızdaki fikir alışverişinin ve birlikte topyekün hareketin gerekliliğini ortaya çıkarıyor. Bu boyutta kendimi yalnız hissetmiyorum ve sizlerle birlikte büyük umutlara sahibim. Ben böylece bu platformun kendi görevini yerine getirdiğine inanıyorum. Biz sadece dünyayı yorumlamakla kalmayacağız, özellikle dünyayı değiştirmek istiyoruz. Platform aracılığı ile edindiğim en içten tecrübe; birçok güzel, güçlü Kürt kadının olduğu, mühim olanın onların keşfi ve aramızdaki fikir alışverişi için çalışmak olduğudur.

PROTOKOL

Konferansın en son akşamının ertesi sabahı üzerinde durmamız gereken iki mühim olaya tanık olduk. Akşamki kültür bölümünde kadın arkadaşlarımızdan biri Türk dilinde yazdığı şiirlerini okumak istediğinde Sorani konuşan arkadaşlarımız için çeviri sorunu çıktı. Tercüme eden arkadaşımız şiir çevrilemez, bizim dört parçada dört dilimiz var diyerek şiir akşamının iptal edilmesini talep etti. Bir

kesim katılımcı arkadaşımız Kürt kadınlarının duygularını Türk dilinde anlatmalarını hoş karşılamadılar. Bir diğer belirleme de, yazar arkadaşımızın duygularının Türk olduğu, sadece kafasının Kürt olduğu idi.

Bu tartışma bir kez daha şu soruyu gündemimize sokuyordu: Kim kimin Kürt olduğuna karar veriyor, ya da verebilir? Ve Kürt olmanın ölçüleri nedir? İkinci olay: Bir grup kadın arkadaşımızın lezbiyen arkadaşımız ile yürüttüğü tartışma. Bu olayın kendi içinde taşıdığı olgular yani kimliklerin konstrüksiyonu ve farklılıkların bizim aramızdaki kabulü. Lezbiyen arkadaşımız böylece heteroseksüel kadınların bilgi açlığına hizmet için tartışma objesi durumuna getirilmiştir.

Bütün bunlar bir kez daha ulusal kimlikle cinsel kimlik konstrüksiyonu üzerine tartışma aciliyetini gösteriyor. Bu sebeple biz bir kesim kadınlar gelecek seneki konferansın konusunu böylesi bir tartışmaya ayrılması gerektiğini önerdik. Sevgilerimle.

Feminizm ama nasıl? Dayanışma ama nasıl?

Son yıllarda oluşturulan kadın kurumları ve bağımsız Kürt kadınları, örgütlü kadınları da etkiliyor. Başta da belirttiğim gibi şimdilik feminizm, feminist kavramları marjinal olduğundan ve var olan kurumlar da yetersiz olduklarından da belki de birbiriyle Kürt paydasında buluşulup birçok ortak eylemliliklerde bir araya geldiği için arada çok fazla negatiflik yok gibi görünüyor.

Köln'de Bağımsız Kürt Kadın Platformu'nun düzenlediği 5. konferansın tartışma konusu "Kürt Feminizmi" idi. Platform ulaşabildiği Kürt kadın kurumları ve tek tek feminist kadınları çağırmıştı. Juşin de çağırılıydı. Ben de çok gitmek istiyordum. Ancak yaşadığım coğrafyanın insanlarına uygulanan yasaklardan payını alanlardayım. Bu nedenle bir metin göndermeyi düşündüm. Ancak gönderdiğim metnin okunmaması beni üzdü. Üzmesi de çok doğal çünkü ben bir Kürdüm, ülkemin sorunlarına duyarlıyım. Yaşananları, acıları ve kimliğimle var olmanın koşullarını yaratmanın ucundan tutmayı önemsiyorum. Kadının ve kadının cinsiyetinden dolayı geri bırakılmışlığı, yok sayılmışlığı beni bir Kürt olarak incitiyor. Kadının; insan olarak var olmak koşullarının yaratılmasının kimliğimde olduğu gibi bir ucundan tutmayı önemsiyorum. Bu benim için daha önemlidir, çünkü Kürt kadının mücadele tarihi çok eski ve deneyimli değil. Bu nedenlerle Kürt kadını için yapılan her türlü etkinlik çok önemlidir ve önemünü açar, açmalıdır da. Dolayısıyla bu konferansı önemsiyorum, önemsemiştim. Ancak gönderdiğim bu metnin okunmama nedenini bir türlü anlamadım. Adı ne olursa olsun kadın diline, kadın çalışma tarzına uygun düşmüyor. Tüm dostane niyetime rağmen gelecek çalışmalarda bu konuda hassasiyet gösterilmesini diliyorum. Tepkimi dillendirme adına metnimi yayınlıyorum.

Öncelikle böyle bir toplantıyı düzenleyen, emeği geçen tüm Kürt kadın arkadaşlara gönülden teşekkürlerimi iletir, candan kutlarım. Sevgiyle merhabalar. Evet böylesi bir toplantıda bulunmayı çok isterdim, ama olmadı. Çok da üzgün değilim. Çünkü Kürt kimliğinin muhatap olduğu yaygın olan bu yasaklardan payıma düşeni alarak geledim. Ama yüreğim ve sevgim sizinle. Eğer somut bir şeyler ortaya konacaksa payıma düşeni ben de severek üstlenmeye hazır olduğumu bildirerek söze başlamak istiyorum. Ben ne yazayım, hangi konulara değineyim? Genel mi özel mi, uzun mu kısa mı? Kuşkusuz sorular uzatılabilir, derken platformun tartışacağı konuların sorularının var olduğunu öğrendim ancak elime geç ulaşmıştı. Konuya tam olarak yoğunlaşamadım. Ancak net olmadığı, özellikle yazacağım birkaç konunun tartışılmasını istememenden çok dilek yazısı olacak. Tümüne değinmeyi çok istiyordum çünkü konular tam

netleşmediğimiz konulardır. Ama belirttiğim nedenden ötürü olmadı. Yine de, bana göre asıl önemli olan birkaç başlığa kısaca ve özet olarak değinmekte yarar görüyorum.

Kürt ve kadın olmak. O zaman benim feminizim diyerek kendi özneliğimi ve içinde yer aldığım Jujin'i açıklarak vermeye çalışayım. Neden Kürt Kadın Dergisi ve Jujin: Diyarbakır'da feodal aile yapısında hasbelkader okula gidebilen biriyim ve bu da sol Kürt hareketleriyle tanışma nedenim oldu. Uzun sözün kısası okullu olmasaydım bu hareketlerle aile yapım gereği tanışamazdım. Sol harekete girmeseydim kadınlık bilincine de varamazdım. Elbette bu benim gerçekliğim. Her Kürt kadını için bu bir genelleme değil. Ama son yıllarda ortaya çıkan Kürt kadın kurum, organizasyon, vakıf ve dergilere baktığımızda içinde yer alan öncü kadınların bir çoğunun örgütlülüğünden gelen kadınlar oldukları görülür. Bu bağlamda iki nokta tartışılıyor

1) Öncesinde bir örgütlülüğünden gelen kadınlar, kadınlık bilinci anlamında yetersizdir veya katkı sunmamışlardır.

2) Öncesinde bir örgütle ilişkisi olmayan kadınların kadınlık bilincine ulaşmaları daha kolay ve bu kadınlar kadınlık bilincine sahip çıkarak feminist akımı başlatmışlardır. Bu iki noktanın da doğruluğu henüz netleşmiş değil. Başta

da belirttiğim gibi bu noktaya Kürt bilinciyle geldim. Farklı feminizm türlerinin teorik tanımı bilindiğinden, girmek istemiyorum. Ancak şimdilik kendime uygun bulduğum kadın

paydasını önemsemediğimi ve kadın çalışmalarına katılmanın bana denk düşüğünü belirtmekte yarar görüyorum.

Niye özellikle bir dergi? Hem yukarıdaki feminizm tanımına uygun, hem de Kürt kadın hareketi, feminizm, bağımsızlık kavramları yenidir. Mademki arkamızda tarihimiz, deneyimlerimiz, araştırma kaynaklarımız yok; o halde önce kendimizi tanımak, araştırmak ve soruna duyarlı kadınlar arasında iletişimi sağlamak için. Bunun yolu da bana göre yazmak, araştırarak belge toplamak olduğu için kendisini ortaya koymanın, netleşmeyi sağlamanın en iyi aracı dergi olur diyerek başladım, başladık. Neden Jujin? Çünkü yukarıda söylediklerime tekabül etti. Öncesinde bırakın Kürt kadın dergilerini, doğru dürüst kadın sayfaları yoktu. Kürt kadınları biraraya geldik ve ilkin Roza'yı çıkardık. Sonra anlaşılmadı. Açıkçası anlaşılmama noktası politik değildi. Çalışma esnasında huzursuzluklar olunca sonuç Jujin oldu ve bu da Kürt kadınlarının yeni kurumlarından biri oldu. Çok mu seçme şansımız vardı? Yok olduğunu biliyoruz. Son yıllarda yaratılan bir kaç kadın

Kürt kadın gruplarının birbiriyle büyük çelişkileri yok gibi görünüyor. Belki de böyle olmasının nedeni kadın kurumlarında çalışanların azlığı, koşuşturmalar, içe dönük çalışmalar ve yetersizlikler. Bu sorunun yanıtını oluşturacak tartışma platformu yaratamamak da doğru yanıtını vermekten alıkoyuyor.

kurumu da yine bir kaç kadının zorlaması ve çabasıyla oluşturuldu.

Bağımsız Kürt feminist kadınların durumuna baktığımızda kurumlaşma

anlamında yeni

sayılabilir onun ötesinde şimdiye kadar deneyiminden yararlanacağı FEMİNİST, bağımsız KADIN kurumları da yok. Şimdi de bu kurumların yeni olması olanaksızlıklar, birlikte iş yapabilece

tecrübesinin olmaması, iletişim yetersizliğini doğuruyor. Kendiliğinden ve dağınık çalışmalar oluşuyor. Ve halen de feminizm, bağımsız kadın çalışması tam tartışılıp, belgelendirilmiş ve kamuoyuna sunulmuş değil. Çalışma sadece dar alanlar ile sınırlı kalıyor. Ancak bilgi anlamında Kürt kadınların oluşturduğu, ortaya çıkardığı araçlara baktığımızda

Yayınlar- Dergiler: Jujin, Roza, Jin u Jiyan, Yaşamda Özgür Kadın.

Kurumlar: Jiyan, Özgür Kadın Derneği, K-KADAV.

Kürt kadın gruplarının birbiriyle büyük çelişkileri yok gibi görünüyor. Belki de böyle olmasının nedeni kadın kurumlarında çalışanların azlığı, koşuşturmalar, içe dönük çalışmalar ve yetersizlikler. Bu sorunun yanıtını oluşturacak tartışma platformu yaratamamak da doğru yanıtını vermekten alıkoyuyor. Çünkü daha önce söylenen "örgütlülük, kadınların kadın paydasında bir araya gelmesini zorlaştırıyor" söylemi önceleri doğru idi; ancak bu tür bağımsız kadın kurumların artmasının siyasi hareketlerin kadın versiyonlarının açılmasına neden olduğu da söylenebilir.

Son yıllarda oluşturulan kadın kurumları ve bağımsız Kürt kadınları örgütlü kadınları da etkiliyor. Başta da belirttiğim gibi şimdilik feminizm, feminist kavramları marjinal olarak ve var olan kurumlar da yetersiz olduklarından belki de birbiriyle Kürt paydasında buluşulup birçok ortak eylemliliklerde bir araya geldiği için arada çok fazla negatiflik yok gibi görünüyor. Kürt kadınların kendi gerçekliğine uyacak teori taslakları tam netleşmemekle birlikte adımları atılmış durumda. Ancak bunun yerine oturması için birçok çalışmanın yapılması gerektiğini siz de benim gibi düşünüyorsunuz sanırım. Bu anlamda

platformun sonuçlarını önemsiyorum. Çünkü teori ve pratik birbirini desteklemediği, olumlu gelişmeleri beraberinde getirmediği zaman birkaç kadının kendini tatmin etmesinden öteye gidemez.

"Ulusal Kurtuluş Hareketleri, oluşturdukları yapılarla kadının özgürleşmesi ya da bağımsız örgütlenmesi önünde engel mi?" sorusunun cevabını farklı yorumlamak gerektiğini düşünüyorum. Şöyle ki, eğer Kürt kadını derken tüm kadınları alanımıza alacak (çalışmayan, köylü, okur-yazar olmayan vb.) bu kadınların kadınlık bilincine varmaları şu durumlarda olabilir;

a) Kadın paydasını öncelikli gören kadınlar ve kurumlar bu kadınlara ulaşmayı hedef edinecekler mi? Bu günkü durumda bağımsız kadınların çalışmalarının boyutlarının buna elvermediğini hepimiz biliyoruz. Eğer bunlara kadar ulaşmış güçte olunsaydı, elbette örgütlülük karşımıza engelleyici olarak çıkardı. Ancak bu durumda örgütleyemediğimiz kadınlar için de örgütlülük kadını özgürleştirmesiz söylemi doğru olur mu?

b) Yukardaki duruma göre bu kesim kadınların örgütlenmesi, Kürt kadın özgürleşmesinin önünü açacaktır ve katılımı kitleleştiirecektir.

c) Ulusal Kurtuluş hareketlerinin anlayışları ve oluşturdukları yapılarla bugün için Kürt kadının yaşam koşullarına göre kadın çalışmalarını çok kolaylaştırmasa da engellediğini de düşünmüyorum.

Hepinizi tekrar öpüyorum. Toplantı sonuçlarının sizi sevindirmesi dileğiyle.

Her şeyden önce
ondan nefret ettiğimi
söylemek istiyorum.
Biliyorum o benim
babam, varolmamın
sebebi. Nasıl bir

baba? İnsan hiç yavrusuna tacizde
bulunur mu? Nasıl böyle bir
insandan nefret etmeyeyim? Aslında
elimden gelseydi onu belki de
öldürürdüm.

"Hişt, hişt. Sus hiçbir şey
olmayacak. Korkmana gerek yok. Bu
sadece küçük bir oyun. Ama o
odadan korkuyorum. O yataktan da
baba..."

Canım ne olacak her zaman ki gibi
senle orada yatacağız. Sen arkamı
bana döneceksin. Saat kaç oyunu
oynayacağız."

Allahım saat kaç oyunuymuş. Saat
kaç diye bana arkadan eller, penisini
arkama sürterdi. Şimdi hala biri
bana saat kaç diye sorduğunda hep
aklıma o iğrenç oyun geliyor. Sanki
babam çıkıp beni yine o odaya
götürüp o yatakta taciz edecekmiş
gibi.

"Saat kaç kızım,
Bilmiyorum baba,
Baba bana ne yapıyorsun öyle,
Hiç kızım, sadece seni seviyorum,
Ama ben böyle sevmeni
istemiyorum,
Kızım sakın bunu kimseye söyleme
emi"

neme de mi,
Ona da sakın söyleme. Sonra bizi
kiskanır."
Zavallı annem hiç bir şeyden

habersizdi. Zaten ömrü boyunca
babamdan korkmuştu. Hep babamın
doğruları annemin doğruları olmuştu.
Babamın lafları annemin oldu.
Annem ne yazık ki, ne yazık ki
diyorum bunlar gerçekler, onu
kişisiz bir insan haline getirmişti.
Kendi kişiliği yoktu, sadece babamın
kişiliği vardı. Dolayısıyla babam
annemi hep yönlendirmişti.

"Yapma baba lütfen..."

Sen benim kızsın ve bu benim en
tabii hakkım"

En tabii hakkıymış. Ne hakkı!
Doğmama sebep diye kim bu hakkı
verdi ona? Kim söyler misiniz, kim?
Bu olay benim olgunlaşıp bir genç
kız olma dönemime kadar devam
etti.

"Bak bana. Ağzını burnunu
dağıtmadan çabuk diyorum. Gir
odaya yoksa fena olur."

Hayır girmeyeceğim. Yeter artık,
herşeyi ama herşeyi anneme
anlatacağım adı herif.

Demek babana adı dersin ha.
Annem inanır mı sanıyorsun ha."

Sonra benim her yerimi
morartırcasına dövdü. Annem eve
gelince de beni erkeklerle dolaşırken
gördüğünü ve o yüzden dövdüğünü
söyledi. Sanki anneme doğrusunu
söyleseydim ne fayda, annem zaten
ondan korkuyordu. Belki de bir fare
kediden bu kadar korkmazdı. Çok
çaresizdim!

Sonra,
"Bence söylemen gerekiyor...
Ama bana inanırlar mı,
Tabii niye inanmasınlar,

Annene bahset o sana inanır. Bizler de sana yardımcı oluruz.

Yapmaya çalışacağım”

Annem ilk önce şok geçirdi. Benim yalan söylediğimi, babamın böyle bir şey yapmayacağını, beni dövdüğü için böyle şeyler uydurduğumu söyledi. İnanmak istemiyordu. Aslında sebebi, babama duyduğu korkuydu. Ya benim, benim sebebim de bu korku değil miydi? Hep bir korku; yıllar boyunca o iğrenç oda, tacizler... Artık kararımı vermiştim. Ne olursa olsun bu olayı açıklayacaktım. Kendimce ya onu öldürmek ya da mahkeme diyordum. Arkadaşımın yardımıyla mahkemeye intikal etti.

“Seni zor günler bekliyor,
Biliyorum,

Annen nasıl?

Biraz daha iyi, şoku atmış durumda. Sanki tacize uğrayan o.

Babana boşanma davası açmaya ikna ettin mi?

Evet.”

Artık biraz da olsa ikimiz de o korkuyu attık üzerimizden.

Üst üste gelen mahkemeler, duruşmalar. İnsanların bakışları. O iğrenç herifin bakışları. Bir de hiç utanmadan inkar etmesi. Bana bakışları bile beni tiksindirmeye yetiyordu. Artık onun sesini bile duymak istemiyordum. İnsanlar kendi aralarında fısıldaşıyor. Kimi beni, kimi onu haklı görüyordu. Bazen öyle utanıyordum ki... Ama utanmama gerek yoktu. Onun utanması gerekiyordu.

“Anne bu evi satmalıyız,
Niye kızım?

Lütfen anne bu evden ve anılardan kurtulmak istiyorum.”

O evde kaldığım süre içerisinde o odaya bir kere bile adım atmadım. Sanki o orada ve bana saat kaç diyecekmiş gibi.

Sonunda evi sattık; yeni bir mahalle, yeni bir ev ve yeni insanlar. Annem ve ben onu geride bırakmaya çalıştık. Ama ne kadar gerilerde? Biliyorum, hayatımın her döneminde bu olay beni etkileyecek. Ne kadar kaçabilirdim? Nereye kadar? Halletmem gerekiyor. Güçlü olmam lazım.

“Güçlüyüz değil mi anne? Güçlüyüz. Bunca olaydan sonra, bunca yıkımdan sonra...”

Evet kızım çünkü korkularımız yok artık.”

Artık annemde bazı değişiklikler görüyordum. Zamanla o da bana destek oldu. Şimdi ana kız yaşıyoruz. Herşeye rağmen bütün kirliliklere, kötülöklere rağmen. Çünkü seviyoruz, güçlüyüz, seviyoruz...

SAAT KAÇ
KIZIM ?

Silah, Kürtler, Tecavüz, Kadınlar, Penis, Erkekler, Politika, Cinsiyetçilik

Onlar silahlı. Onlar silahlı erkekler. Meydan onların, daha doğrusu meydan onlara kalmış, ya da bırakılmış. (Birileri, birilerimiz onlara sonsuz bir özgürlük bahşetmiş gibi davranıyorlar! Her yerde, her zaman kendilerini çok rahat hissediyorlar; sokakta, evde, ormanda, karakolda, büyük, küçük bütün şehirlerde, çeteler halinde denebilecek bir biçimde, o ruh hali içinde ellerini kollarını sallayarak yeni avlar kovalıyorlar!)

Bir günün, ya da bir anın hatası değil bu. Ya da bir kaç kişinin, birkaç kişiye geçici bir süre için yaptığı bir şey değil bu. Ya da, bir yalnızca bir kişinin diğer bir başka kişiye yaptığı bir şey değil. Hastalık değil, hele sapıklık hiç değil. Bunu, bunları gerçekleştirenler normal vatandaşlar, yani sokakta görebileceğiniz, karşılaşabileceğiniz türden. (Tıpkı Süleyman Askan ve Remziye'ye tecavüz edenler gibi! Onlar şimdi köylerinde, aileleriyle birlikte rahat bir biçimde yaşıyorlar.)

Bu, silahlı veya silahsız erkeklerin yıllardır, yüz yıllardır kadınları tehdit ederek gerçekleştirdikleri bir eylem. Bu nasıl bir tehdit ve eylem mi? Bu, sınıflar, uluslar üstü, diğer bir deyişle onları aşarak ve ezerek pis ve kirliliği bir su gibi durmadan akan, gücünden ve cesaretinden birşey kaybetmeden kendini var eden erkek egemen sistemin tehdidinden başka birşey değil. Bu sistemin teh-

didinin o kadar çok biçimi var ki! Ve erkekler bu sistemi arkalarına alarak tehdit etme konusunda o kadar ustalasmışlar ki bir tek silahları ve penisleriyle pek çok kadının hayatlarını kahredebiliyorlar.

Revzete, Kasım 1996'dan itibaren dört ay boyunca silahlı tehditle tecavüze uğramış. Hiçbirimizin bundan haberi olmadı, ta ki Revzete olanları ağlayarak yengesine anlatana kadar. Tecavüzü gerçekleştiren Süleyman Askan, kendini MIT mensubu olarak tanıtarak "Kimseye söylersen seni, anneni ve babanı bu silahla öldürürüm" diye tehdit ederek tecavüz etmiş Revzete'ye. Remziye'yi de korucular böyle tehdit etmişlerdi. Ne kadar benzer değil mi? Tesadüf mü? Tabii ki değil.

Evet erkekler "güçlü" ya da güçlerini gösterebilecekleri araçlara sahipler. Bu sistem onların ve onlar bir tek silahları ve penisleriyle o kadar çok şeye kadirler ki. Kadınların mesela Revzete'nin, Remziye'nin veya Şükran'ın hayatlarını sonsuza kadar karartabilmeye kadirler. (Remziye, içinde hep bir korkuyla yaşadığını söylerken, gözbebeklerinden korkuyu ne kadar da içinde hissettiğini görülebiliyorsunuz. Revzete çocuk bakışlarının arasından gözyaşı dökerek ailesinin kendisini böyle birşeye izin verdiği için suçladığını anlatıyor. Hatta kendini öldürmesi gerektiğini hissettirdiklerini söy-

luyor.)

Onlar silahlı ve bir tek silahları ve onun tehdidiyle kadınlara tecavüz edebiliyor ve hiç bir biçimde cezalandırılmıyorlar. Tecavüze uğrayanlar neredeyse çaresiz, ve tabiri caizse sahipsizler, tıpkı diğer şiddete uğramış kadınlar gibi; Yugoslavyalı, Bosnalı, Kosovalı, Vietnamlı, Polonyalı kadınlar gibi. Yoksa denildiği gibi tarih tekerrürden mi ibaret?

Ben bu konuda erkeklerin ne düşündüğünü çok merak ediyorum. Politik bakış açılarından ifade edebilecekleri insan hakları veya genel geçer kadın hakları çerçevesinden değil ama bu konuda bir erkek olarak ne hissettiklerini ve bu hissini onlara neler düşündürdüklerini merak ediyorum. Revzete'den söz ederken bir erkek "ya, bu kız gerçekten on yaşında mı? Daha büyük gösteriyor" demişti. Ya da erkeklerin her şeyden önce her hangi bir tecavüz olayıyla ilgili konuşurken veya daha doğrusu düşünürken öncelikle mesela o kadının başına gelenler konusunda kendisinin sorumlu olup olmadığını düşünüp düşünmediğini merak ediyorum. Ya da tecavüz olayını sadece bir "girme-çıkma olayı" gibi algılayıp algılamadıkları. Yani bu olay gerçekleşmemişse tecavüz olmayabilire kadar varan bir mantık. Mesela tecavüzün ruhsal, fiziksel etkilerinin uzun bir zamana yayıldığını ve sadece o düşünülen biçimden ibaret olmadığını hiç düşünüyorlar mı?

Benim bu yazıdaki derdim şu; Tecavüze, daha doğru başka bir söyleyişle cinsel şiddete uğramış bu kadınlar Kürt. Aynı şekilde onlara bunu yapan erkekler, yani korucular da Kürt. Peki nerede ulusallık, ulusal bilinç, dayanışma. Nerede? Ya da acaba bu noktada ulusallıktan, dayanışmadan sözedebilir mi-

yiz? Belki de pek çok kesimin kadınlara karşı geliştirilen, gelişen, kurulmuş olan cinsiyetçilikten ve erkek egemen sistemden ve tabii tüm bunların bir sonucu olarak erkeklerin kadınlara karşı düşmanlığından söz etmeye başlamamız ve bununla kalmayıp tartışmamız gerek. Aksi takdirde sözünü ettiğim bileşenler arasındaki ilişkiden ortaya çıkan bu sorunu çözemeyiz. Nasıl çözeceğiz?

Kadın erkek yoktur insan vardır klişesi ile mi? Bir adli vaka olarak mı? Bir insan hakkı ihlali olarak mı? Bir savaş suçu olarak mı? Ya da bir ulusun diğer bir ulus üzerinde egemenlik kurmak için izlediği bir strateji olarak mı? Ama her iki taraf da Kürtken bunların hiç biri gerçekçi bir açıklama olamaz, dolayısıyla tavır geliştirebileceğimiz bir zemin yaratamazlar, değil mi? Peki nasıl çözeceğiz, ya da nereden bakarak değerlendirecek politik bir hat belirleyeceğiz?

Bana göre yukarıda saydığım veya saymadığım diğer bütün sorular da dahil tüm sorular cinsiyetçilik bağlamında sorulmadığı sürece, bu bizi hep bir tarafları eksik, yamuk bir değerlendirmeye ve çözüme götürecektir. Zira sorunun hangi bakış açısı çerçevesinde sorduğumuz cevabın ve onun etkin olup olmayacağını etkiler.

Bizler, cinsiyetçiliği öcü gibi görüp, veya en dostane bakış açısıyla yalnızca kadınların meselesi olarak görmekten vazgeçip dikkate alıp tartışmadığımız sürece bu tür sorunları çözemeyeceğiz. Kürtlerin Kürtlere yıllar boyunca bir çok ihaneti olmuş. Bu konu Kürtler arasında neredeyse müzminleşmiş bir konu ama nedense ihanetin çok yakıcı bir biçimi olan tecavüz pek de önemsenmiyor, önemsenirse bile tecavüz edenlere en fazla hain deniliyor, ama bunun erkeklerin kadınlara yaptığı sistematik şiddet

Nasıl çözeceğiz?

Kadın erkek yoktur insan vardır klişesi ile mi? Bir adli vaka olarak mı? Bir insan hakkı ihlali olarak mı? Bir savaş suçu olarak mı? Ya da bir ulusun diğer bir ulus üzerinde egemenlik kurmak için izlediği bir strateji olarak mı? Ama her iki taraf da Kürtken bunların hiç biri gerçekçi bir açıklama olamaz, dolayısıyla tavır geliştirebileceğimiz bir zemin yaratamazlar, değil mi? Peki nasıl çözeceğiz, ya da nereden bakarak değerlendirip politik bir hat belirleyeceğiz?

türlerinden biri olduğu düşünülüyor, bırakın düşünmeye akıldan bile geçmiyor. Oysa, silahlı bir Kürdün, savunmasız yani kendini koruyabileceği araçları olmayan bir Kürt kadınına ya da kadınlarına tecavüz etmesi tam da içinden geçmekte olduğumuz sürecin en önemli meselelerinden biri. Bosna'da Sırp erkekler kadınlara sistematik bir biçimde tecavüz ederlerken de canımız yanıyordu. Kadınlara yapılanın cinsiyetçi bir savaş stratejisi olarak açıklıyorduk. Bu gerekçelendirmenin de pek çok ekşiği var; peki ne oldu, en fazla bir kaç erkek mahkemelerden geçirildi ve kadınlar tecavüz edilmiş, istemedikleri çocuklarıyla, ruhsal dengeleri tamamen bozulmuş bir biçimde kaldılar. Bir kısmı, başka bir yolu seçti. Kendilerine yapılanı kaldıramadılar ve intihar ettiler.

Bence Kürtler, özellikle de örgütlü politik güçleri olan Kürtler bu sorunun bu tarafını görmek ve tartışmak zorunda. Belki bir çok kesim buna hazır değildir, bunu tahmin edebiliyorum. Ama bu beni durdurmaya yetmiyor. Öfkemi ve acımı azaltmıyor. Aksine tartışmak, en azından belki de şimdilik yalnızca düşünmek, tartışmak, duyarlılık geliştirmek gerekiyor. Bizler sorunları hep yalnızca

belli bir politik bakış açısından, örneğin sadece Kürt sorununun bir tarafı, insan hakları ihlali olarak görmekten vazgeçemeliyiz. Cinsiyetçiliğin bu tür ilişkileri açıklamada çok önemli bir açılım sağladığını hatta onsuz hiç bir politik eylemin bizleri doğru ve gerçek bir sonuca vardırılmayacağı-mızı düşünüyorum. Bu bakış açısından yapılmayan her türden tartışma benim için anlamsız olmayacak tabii ki, fakat bir ulusun bağımsızlık mücadelesi verirken kendi içinde geliştirdiği ve yaşattığı bu türden cinsiyetçilikten ve erkek egemen sistemden kaynaklı ilişkileri açıklamayacağını, dolayısıyla bununla ilgili alınacak politik tavrın ve gerçekleştirilecek politik eylemin başarısız olacağını veya çok etkisiz kalacağını şimdiden söyleyebiliyorum.

Bu yazının son sözü olarak şunu söylemek istiyorum; içinde bulunduğumuz savaşta kadınlara yönelik taciz ve tecavüz olaylarını tartıştığımız bu günlerde, bunu yalnızca "politik" bir bakış açısından değil ama aynı zamanda kadınlara karşı geliştirilmiş cinsiyetçilikten ve düşmanlıktan bağımsız düşünülmemeyeceğini önemle vurguluyorum.

HER ERKEK

POTANSİYEL BİR TECAVÜZCÜDÜR

Birileri ile kavga ettiğim bir rüyadan uyandım. Günlerden beri içime kapandım, hiçbir şeye tepki vermiyor, susup geçiyordum. Fakat rüyamda nihayet kızgınlığımı belirtmiş ve açığa çıkartmıştım. Uyandığımdaya üstümden ağır bir yükün kalktığını hissettim.

Susukunluğun ve sessizliğin yükü. Rahatlamış bir şekilde kalktım ve kapıdan atılmış mektubu gördüm. Elime alıp kimden geldiğine baktığımda, böyle bir mektubun hiç gelmemiş olmasını dilerdim. Çünkü içinde neler olabileceğini tahmin ediyordum. Yine de aceleyle mektubu açtım, gözden geçirdim ve bir köşeye fırlattım. Eski bir dosttan geliyordu.

Bana aşık olduğunu açıkladıktan sonra aramızda yeniden normal bir arkadaşlığı oturtana kadar ikimiz de yoğun tartışma ve sıkıntılarla dolu yorucu bir dönemden geçmiştik.

Evinde kaldığım bir gece elini dostça omuzuma atmaya kalkışmış fakat ben bu dokunuştaki farklı anlamı hissederek rahatsız olmuş ve onu rahat bir şekilde kendimden uzaklaştırmıştım. Onu tanıyordum, ona güveniyordum ve ondan korkmuyordum. Yorganın altına girdim, tavrının pek hoş olmadığını düşünerek uyudum. O düşüncelerin etkisiyle olacak kötü bir rüya gördüm. Bana çok yabancı gelmeyen birisi önce beni okşamaya çalışıyor sonra boğazımdan tutup tecavüz etmeye, boğmaya kalkışıyordu. Nefes nefese çırpınırken uyandım. Sakinleşmeye çalıştım. Hepsi bir rüyaydı. Arkadaşımın bana dokunması bende korku uyandırmış ve rüyamda o korku açığa çıkmıştı.

Ertesi gün arkadaşıma korkularımı ve öfkemi belirlemek için bir mektup yazdım. Bu mektup o mektubun cevabıydı. Mektubun dili saldırganı ve arkadaşım incinmişti. Onu, potansiyel bir tecavüzcü görerek asıl haksızlığı ben yapmış, arkadaşlığımıza da ihanet etmişim.

Kadınların iç dünyaları, duyguları, korkuları erkeklerin çoğu için karanlık ve bilinmez bir labirenttir. Bu yüzden çoğu kez kadınların iç

dünyalarına ait sınırlarını çiğneyerek onları bakışlarıyla, sözleriyle, şakalarıyla ve hatta kaba güçleri ile yaralıyorlar. Bir kadın bir erkeğin bilinçli veya bilinçsiz onun sınırlarını aştığını, ona saygısız, kaba ve yüzeysel davrandığını, onu ciddiye almadığını, onda korkulara ve güvensizliğe yol açtığını söylediği zaman saldırıya maruz kalıyor ve suçlanıyor. Erkek, bu eleştirinin karşısında nasıl tavır göstereceğini bilmediği için, kurbanı katil yapmaya çalışarak kendini işin içinden sıyırmaya çalışıyor. Erkek egemen sistemin onlara verdiği ve bu toplumsal boyutunu görmedikleri için ancak böyle zavallılaştan savunmalar içinde bulunabiliyorlar.

Günümüzde kadınlar savaşta, gözaltında, kapı avlusunda, akraba veya arkadaş evinde sistemli veya tekil olarak tecavüze maruz kalıyorlar. Ve onlara tecavüz eden köykorucuları, askerler, polisler, öğretmenler, kocalar, "iyi" amcalar, ve "devrimci" arkadaşlar hepsi erkekti. Dolayısıyla bir kadın olarak, erkekler tarafından bir gün tecavüze uğrayabileceğim korkusu ile yaşıyorum. Bu korku sürekli kendisini göstermeyebilir. Fakat gösterdiği zaman da o korkuyu, şüpheyi denetlemek mümkün değil. Burada o korkuya sebep olan kişinin nitelikleri, ona güvenmem veya güvenmemem belirleyici değil. O korku canlandığı zaman, yanımdaki erkeğe bana tecavüz edebileceği korkusuyla yaklaşıyorum. Böyle algılanmak erkeklerde son derece kötü duygular yaratabilir. Fakat bir kadın olarak böyle hassas davranmam doğal ve kendimi tecavüze karşı koruyabilmem için de gerekli. Kadınların daha çok tanıdık erkekler tarafından tecavüze uğradıklarını unutmamak gerekiyor. Böyle bir gerçekliğin karşısında kadından sağlıklı bir yaklaşım beklenemez. Kadınlar korkularını ve erkeklerin, onların sınırlarını aştıklarını açık ve rahat bir şekilde belirtebilmeliler. Erkekler de bunun karşısında olumlu bir tavır almasını öğrenmeliler.

BARIS İSTİYORUM, BARIS İSTİYORUZ...

Sabah kahvaltısını yaptıktan sonra, küçük bebeğini kundağından çıkarıp öptü. Sonra gravatının ucuya minik bebeğin burnunu gıdıklayıp kalktı. Çantasına son bir kez göz attıktan sonra karısına sarılıp kapıya yöneldi. İçi titriyordu ve bu titreyişle dış kapıya çıkıp sokakların kucağına bırakıverdi kendini. Artık okula kadar o götürecekti genç bedenini. Sokağı dönüp Remo bakkalın önüne geldiğinde birden sol kulağına soğuk ve sert bir şey dayandı; film şeridi akmaya başladı. Bebeğinin akıl bozan tadında son buldu şerit ve yirmialtı yıllık sevgili oğulluk, yirmidört yıllık ağabeylik, dört yıllık kocalık, öğretmenlik ve onca yıl dostluk, kan altında kaldı sokak ortasında Diyarbakır'da ya da Bitlis'te. Ne fark ederdi ki? Nedeni bölgedeki savaştı. Ve O barışı seviyordu.

► Akşam yatağına uzandı nöbetine henüz üç saati vardı. Koynundan küçücük kızı Sevda'nın resmini çıkararak ışığa tuttu ve gözlerinden iki iri damla göz yaşı yuvarlandı. Kimse görmesin diye aceleyle sildi. Sonra kağıt kalem çıkararak mektubunu yazmaya koyuldu. Birden birkaç motorun boğulurcasına çıkardığı ses ve koşuşturmayla daldığı anı ve yazı dünyasından uyanarak tüfeğini kaparak fırladı. Aşağı uçarcasına indi, gördüğü manzara korkunçtu, beş arkadaşının kanlı bedenleri parçalanmış olarak yerde bir kan deryasının içinde duruyordu. O birden kendini çok soğuk bir karlı dağın başında hisetti. Soğuktan, eli tüfeğinin üzerinde donmuştu ve belki de yapışmıştı. Dondurucu soğuk içini yakıyordu. Ve o kendini topladı büzülerek bir yumak haline geldi. Bir iki saniye sonra bu kez kendini bir fırının içinde hisetti ve hızla soyunmaya başladı anadan üryan olana kadar. Bir yandan da avazı çıktığı kadar bağırıyordu:

"Tutmasanıza Ulan! Ben general oldum.

Deniz Kızı şu tarlanın orada beni bekliyor."

Evine yolladılar. O şimdi Sevda'sını tanımıyor. **Deli General** olarak bilinir.

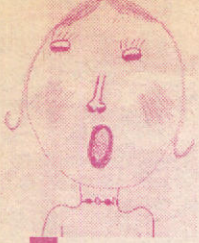
► Aynada eşarbını bağlarken küçük Kerem eteğini çekiştiriyordu. Eğilip kucakladı ve göğsüne acıyla bastırıldı. Cüzdanındaki parayı kontrol ettikten sonra çantasını aldı, aynaya son bir bakış fırlattı; o an gözlerindeki iki iri damla yaş solgun yanaklardan aşağıya süzülüyordu. Sildi ve kapıya yönelip beşyüz metre yürüdüktan sonra bir minibüse binerek törenin yapılacağı orduvine vardı. Kapıdaki nöbetçi ile geçen birkaç dakikalık konuşmadan sonra içeri girerek salonun boş sandalyelerinden birine oturdu. Kerem huysuzlanmaya başladığında tören yeni başlıyordu. Konuşan yüksek rütbeli kaşlarını çatarak konuşmasını bitirdiğinde Feyza ağlıyordu. O her şeyi unuttu ve ruhen salondan ayrıldı. Ta ki yerde duran gazetenin ilk sayfasında Başbakanın oğlunun Boğaz'da askerlik yaptığını belirten manşeti görene kadar. Kafasına sopa yemiş gibi gözleri karardı ve kendinden geçerek oraya yığılıp kaldı. Yapılan müdahaleden sonra kendine geldiğinde kocası için verilen övünç madalyasını almak için sahneye gitti; oğlu kucağında, elinde ise yerden aldığı gazete. Madalyasını aldıktan sonra gelenek olduğu üzere kendisine uzatılan mikrofonu görünce kalbi isyan etti; kaptı mikrofonu ve:

"Ben bunu kabul etmiyorum! Benim yiğidim orada ölürken şu rezalete bakın!" diyerek gazetenin manşetini yukarıya kaldırdı. Salonda birden buz gibi bir hava esmeye başladı. Yerine oturduğunda kendisine yönelen gözlerdeki düşmanlığı görmüştü. Çocuğuna sarıldı.

"Haydi yavrum çabuk gidelim başkaları daha ölmeden...."

► Yukarıdaki bütün öykülerin ortak kaygısı; şiddetin sonuçlarıdır. Ve savaş hukukunun dahi olmadığı bölgede hüküm; tarihin en eski medeniyetlerine mekan olmuş Mezopotamya'nın yok edilmesine endekslenmiş, sürece ve amaca dönüşmüştür. Artık orası bir cinayet tarlasıdır. Unutulan bu tarlanın hasat edilmesinde maktüllerin sayısının çokluğu katillerin sayısıyla doğru orantılıdır.

“LÜTFEN ROJDA ÖLMESİN”

B
e
d
e
n
g

Selvi Ana'yı Elazığ'da tanıdım. Orta boylu 55-60 yaşlarında zayıf bir kadın. Onu ilk kez bir kaldırımında ağlarken görmüştüm. Eski paçavraların içinde kaybolmuş o yaşlı kadın, hiçkırkıyor, kıpırdamıyor, sadece gözlerinden yaşlar boşalıyordu. Öylesine doğal, öylesine mazlum, öylesine duygu yüklüydü ki; utanmasaydım oracıkta oturup onunla ağlayacaktım. Ona neden ağladığını sordum. İşte o zaman Selvi Ana'nın dilsiz olduğunu öğrendim. Daha sonra Selvi Ana'yı tanımak, onunla dost olmak için onun çevresine ulaştım. Selvi Ana'nın öyküsü korkunçtu. Kocasını yıllar önce ölmüş, Selvi Ana yalnız başına nice acılara ızdıraplara, zorluklara katlanarak dört çocuğunu büyütmüş. Sonra dört çocuğunun dördünü de "Düşük Yoğunluk"taki savaşta kaybetmişti. Daha sonra da Selvi Ana'nın evini yakarak onu beş parasız bir başına göçe zorlamışlardı. Onunla iyi dost oldum. Bir kaç kez yardım etmek istedim, kabul etmedi. Çok onurlu bir insandı. Evlerde temizliğe giderek geçimini sağlıyordu. 1996 yılında onu kaybettim. Çok aradım bulamadım. 1997'nin ilkbaharında onu bir barış panelinde buldum. Biraz daha yaşlanmış, biraz daha zayıflamıştı. Ama bu kez yalnız değildi Selvi Ana. Kucağında iki yaşında iri siyah gözleri olan, uzun saçları kirlenmiş bir kız çocuğu vardı. Sanki biri, çocuğu ondan zorla alacakmış gibi çocuğu çift eliyle kucaklamıştı Selvi Ana. Ona yaklaştım, kucağındaki kız çocuğunun kim olduğunu sordum. Selvi Ana'nın

yanında oturan, Selvi Ana'yı çok iyi tanıyan, Selvi Ana'nın yaşlarındaki kadın bana çocuğun Selvi Ana'nın torunu olduğunu söyledi. Selvi Ana'nın ölen çocuklarından en küçüğü evli imiş. Munzur Dağları'nda bir silahlı çatışmada ölünce Selvi Ana'nın gelini kız çocuğunu alarak babasının evine gitmiş. Sonra, Selvi Ana'nın gelininin babası, onu yaşlı bir adamla evlendirmiş. Selvi Ana'nın gelini, evlendikten bir hafta sonra intihar etmiş. Selvi Ana, gelininin intihar ettiğini duyunca gidip adı Rojda olan kız torununu yanına getirmiş. Duyduklarım beni çok üzdü. Selvi Ana'nın yanına oturdum, Rojda'yı kucağıma aldım, Selvi Ana'ya neden Barış Paneli'ne katıldığını sordum. O sempatik kadın Rojda'yı göstererek incecik elleriyle tarif etmeye başladı. Şöyle diyordu Selvi Ana:

-Artık bu kan dursun. Barış olsun.

-Lütfen Rojda ölmesin.

Gözyaşlarımı tutamayarak dışarı çıktım. Siz, bu ülkenin kaderini ellerinde tutan insanlar, siz ne zaman 30.000 den fazla insanın öldüğü, bu "düşük yoğunluktaki iç savaşın" bitmesini isteyeceksiniz?

Ne zaman ?

Bu ülkenin insanları barışı ne zaman görecektir? Daha kaç bin Selvi Ana'nın yüreğinin yanmasını istiyorsunuz? Kaç bin Rojda'nın öksüz büyümesini istiyorsunuz? Lütfen, Selvi Ana gibi çocuklarını yitirmiş binlerce Kürt ve Türk analarının çığlıklarına kulak verin.

"Lütfen Rojda Ölmesin"

B
i
s
t
ü
p
e
n
c

GÖZLERİM

YAŞ AKITMAYA KARARLI GİBİYDİ, AMA DİNLEMEDİM!

Yıllardan sonra ülkeme döneceğim için bir çocuk gibi seviniyordum. Bu sevincin temelinde yoğun bir özlem vardı. Sevinç ve özlem karışımı duygular içerisinde koltuğuma oturdum. Yanımda orta yaşlı bir kadın oturuyordu. Bir ara göz göze geldik. Fakat uzun bir süre hiç konuşmadan oturduk. Kadının her halinden üzüntülü ve düşünceli olduğu belli oluyordu. Araba hareket ettikten bir süre sonra bir iki defa beni gözleri ile süzdüğünü hissettim. Tekrar gözgöze geldiğimizde bana nereye gideceğimi sordu. Cevap vererek konuşmaya başladık. Kadın kendinden bahsetmeye başladı. Dopdoluydu, bir an önce boşalmak istercesine hızlı hızlı konuşuyordu. Batman şivesiyle konuşuyordu. Arada ağız farklılığı olduğu için anlamakta biraz zorlanıyor bu yüzden söylediklerinden bir şey kaçırmamaya çalışıyordum.

Anladığım kadarıyla binlerce Kürt kadınından biriydi. Koruculuğu kabul etmedikleri için köyleri yıkılmış, yağmalanmış, yerle bir edilmiş, babası faili belliler tarafından asılmış. Bu yüzden de köylerini bırakıp göç etmek zorunda kalmışlar. Erkek kardeşlerinden biri Batman'da esnafmış. Örgüte yardım ettiği gerekçesiyle dükkanı talan edilmiş, sonra da yıkılmış ve kendisi tutuklanmış. Bir diğer erkek kardeşi de hastanede yatarken öldürülmüş. Tüm bunlar üst üste gelince de yaşlı annesi bunlara dayanamayıp kederinden ölmüş. Bunları anlatırken başından geçen olayları yeniden yaşarcasına duygulanıyor, ağlıyor ve heyecanlanıyordu. Kadının durumundan çok etkilenmiştim. Gözlerim yaş akıtmaya kararlı gibiydi fakat onları dinlemedim.

Kadın hala konuşmaya devam ediyordu. Yirmi üç yıllık evli ve yedi çocuk annesiydi. Kocasını ile anlayamadığı için evini terk etmek zorunda kalmış. Batman'daki abisinin yanına gidiyordu. Kocasını görünürde milis gözükmemesine rağmen aslında bu maske altında ispiyoncu imiş. Kendisi ise milli duyguları ağır basan bir kadın olduğundan kocasından çok baskı görmüş. Çoğu kez baba evine dönmüş, fakat çocukları olduğundan ve başka çaresi olmadığından her seferinde istemeye istemeye evine geri dönüyormuş. Adam karısının bu fikirlerini kafasından çıkarabilmek için kendince bütün yolları denemiş: Dövmüş, küfür etmiş, bıçakla saldırmış, hatta bir defasında katıldıkları bir gecede kadın zafer işareti yaptığı için eve döndüklerinde kocasının gazabına uğramış. Kocasını, bıçakla parmağını kesebilecek kadar ileri gitmiş. Bu arada gözlerim kadının ellerine kaydı; sağ elinin işaret parmağının yarısı yoktu.

Bu savaş, kadının ailesinden on üç şehit almış; şimdi de bir kızı dağda imiş. Ondanda bir kaç aydan beri haber alamadığı için şehit olduğunu düşünüyordu. Kocasının ailesi ise korucu oldukları için yerlerinden, yurtlarından olmamış, aynı zamanda zarar görmemişler. Hatta tabiri caiz ise maddi bakımdan epey kar etmişler. Saat epey geç olmuştu, biraz dalmışım. Bir ara kadının sıkıca karnını tutup kıvrandığını gördüm, ne olduğunu anlayamadım. Tek anladığım çok sancısının olduğuydu. Kendi kendime o bütün gün yemek yememiştir, herhalde açlıktan oldu diye düşündüm. Neyse ki arabamız kısa bir süre sonra mola verdi. Elini yüzünü yıkasın diye kadının kolundan tutup tuvalete götürdüm. Ondanda sonra

Kadın
kaderine
doğru gitti
dedim ya,
aslında
kadının
kaderinin
ne olacağı
belliydi.
Kadının
babası
olmadığından
abisine
sığınacak;
bir kaç
günden
sonra
sıkıntılar,
problemler
başlayacak
"yok
kocanın
evini
neden
terkettin,
kadının
yeri
kocasının
yanıdır,
sen iyi
olsaydın
evinde
otururdun"
la devam
edecek.

anladım ki kadın hamile imiş. Ve o anda çocuğunu düşürüyormuş.

Aslında savaşın sonuçlarını gerek basından gerek ve televizyonlarda az çok görüyordum. Fakat bu olayları fiilen yaşamış birinin ağzından duymam beni çok etkilemişti. Ben Üçyol'da otobüsten indim. Kadın ise kaderine doğru yoluna devam etti.

İnmiştim inmesine ama hala o kadının söylediklerinin etkisi altında idim. Otobüse ilk bindiğim anki sevinç ve özlemlerimin yerine keder, acı almıştı. Taksiye binerken kadını düşünüyor, erkekleri ve sistemi düşünüyordum. Bu sistem kadını tek sığınma yeri olan baba evinden alarak tekrar tıpış tıpış kocasının dizlerine götürüyordu. Kadının ekonomik bağımsızlığı olsaydı herhalde böyle olmayacaktı diye düşündüm. Tabii ki öyle olmayacaktı, mümkün değildi. Bir an beynimde kadınla kocasının yerlerini değiştirdim. Ve öyle düşüncelere dalmıştım ki birden beni kakhahalar aldı. O anda taksi şoförünün dikiz aynasından bana baktığını fark ettim. Durup dururken güldüğüm için deli olduğumu düşünmüştür herhalde.

Kadın kaderine doğru gitti dedim ya, aslında kadının kaderinin ne olacağı belliydi. Kadının babası olmadığından abisine sığınacak; bir kaç günden sonra sıkıntılar, problemler başlayacak; "yok kocanın evini neden terkettin, kadının yeri kocasının yanıdır, sen iyi olsaydın evinde otururdun" la devam edecek. Sonra da yengesinin surüt asmaları başlayacak, ne de

olsa abisi de erkek egemen toplumda bir erkek ve bir erkek gibi düşünecektir. Ve kadını otobüse bindirip kocasına gönderecektir. Daha düşüncelerim devam ederken kendimi annelerin kapısında buldum. Sarılmalar, öpüşmeler, hasret gidermeler derken gece oldu. Hemen kendimi yatağa attım. Daha uykuya dalmıştım ki kapının gümbürtüsü ve zil sesi ile yataktan fırladım. Otuz-otuzbeş özel timdi kapıdakiler. Gelenlerin yüzleri boyalı ve korkunçtu. Bir şey arıyormuşçasına evin her tarafını arıyorlardı. Sorular, sorular, sorular... Hepsi de saçma sapandı. "Med TV'mi seyrediyorsunuz?" Küçük salonumuza bakıp "burada konferans mı veriyorsunuz?" Benden küçük erkek kardeşime bakıp "bu gerilla mı?" Evdeki inşaattan kalmış elektrik kablolarına "bunlar da ne, evde bomba mı yapıyorsunuz?" Duvarda asılı olan yüzyıllık dedemin resmine "bu Şex Said mi?" sordukları tüm sorulara doğal olarak hayır diyorduk. Hareketlerinden onların üstleri olduğunu anladığım biri "alışmışsınız her şeye hayır demeye" dedi. Neyse sonuçta babamı alıp götürdüler. Sebep bir iki ay önce alınmış bir Gündem Gazetesi idi. Ne kadar da büyük bir suçtu!? Orada ki en komik şey ise babamı götürdükten sonra annemin ağlaması idi. Annemin babam için ağlayabileceğini hiç düşünmemiştim. Çünkü, o kadının kocası ile babam arasında hiç fark yoktu!..

Kulîlkek Qurmiçî Ji Baxê Gulîstan

Kulîlkek sor bû, li ser bircên Ameda
rengîn şaq vedabû, lê rihên wê
ewende kûr û dûr bûn ji çemê Pirê
ango çemê Stewrê av hiltanîn. Ji
binemaleyeke kevnar bû. Lê sal
buhurî bûn, çax guherî bû, dem û
dewran li wan geriya bûn. Ji ber ba
û bahoza ku li civakê rabûbû
peyvendiye wan bi axê re lawaz û
bêhêz bûbûn. Bav naçar bûbû renc
û keda xwe difrot da ku zarokên
xwe xwedî bike û debara mala xwe
bike. Kulîlka sor a çaran bû li
Amedê, li ser heman şaxî bişkuvî
bû, bihn dabû dora xwe û der û dor
bi bihna xwe sermest û serxweş
kiribû.

Bav li derve û dayik li malê
bifedakarî, bêrawestan bişev û biroj
dixebitîn, kar û barê dinyayê dikirin
da ku kulîlkên wan bighên mewe.

Armanca wan bitenê ew bû ku
biçûkên wan bixwînin ilm û zanistê
fêrbibin, bibin xwedî kar û pîşe, bi
serbilîndî û serfirazî di nava civaka
xwe de cih bigrin û her yek bibe
kulîlkek ji destekulîlkên dinyê. Ji bo
vê armanca xwe pêk bînin jî çî ji
destê wan dihat teksîr nedikirin.
Kulîlka sor jî, wek hemî kulîlkên
welatê bindest bi hezar
kilûkêmasiyê, bişev û biroj dixwend
û bi serfirazî li bajarê bi sêvên xwe

binav û deng, li Meletê xwendina
xwe ya bilind kuta kir û vegeriya
paytextê walatê xwe; bajarê
biçûkanî, hesret, derd û evîna xwe,
şarê wek kevirê wî bextê wî jî reş.
Bi kar û barê xwe mijûl bû, lê êdî
xortîxame bû; bi bedewiya û
narîniya xwe, bi bîhn û rengê xwe
bala der û dorê dikşand ser xwe.
Kulîlk êdî bûbû sêveke sor, dilbijok
pir bûbûn li dor. Çax û benga wê
bû, ew jî li xweşikî û spehîtiya xwe
hay bûbû, beyî ku hayê wê ji bayê
felekê hebe li dora xwe dinêrî û wek
her hevtemenê xwe çavê xwe li
hevjinê pêşeroja xwe digerland.
Ji dilê xwe yê safî wê digot qey min
ji xwe re Amediyek dî. Lê hevalê wê
bi eslê xwe ji Çiyayê Mazî, ji welatê
diz û keleş lê pir bûn bû. Kulîlk wek
bedewî û spehîtiya xwe ewende têr
heş û aqil jî bû. Wê ne li mala xwe
û ne jî li derdora xwe durûfî, hesûdî
û dilreşî nedîbû, nizanibû. Li dilê
xwe yê safî diçû, wê digot qey min
hevalê xwe nas kir û qediya çû. Lê
hayê wê ne ji adet û qaîdeyên
civata patriyarkal a kevnepereşt
hebû û ne jî bîra ku kesê hember wê
dikare wê bixapêne dibir. Wê tiştêkî
xwe ji hevalê xwe veneşartibû û
bidilekî dilsoz jê hes kiribû. Ji bo
evîna xwe çî ji destê wê bihata wê

Kulîlka

sor a

çaran bû

li Amedê,

li ser

heman

şaxî

bişkuvî

bû, bîhn

dabû

dora xwe

û der û

dor bi

bîhna

xwe

sermest û

serxweş

kiribû.

bikira û çî jê bihata
xwestin amade bû
bidana, ew bi xwe û
evîna dilê xwe bawer bû.
Lê diz, keleş û Beko Ewan
rast dibin, helbet nabin.
"Hevalê" wê bidostayî,
biderew û xapandinê bi
dora wê ketibû. Bêyî ku
rastiya hevalê xwe
zanibe demekê bi hev re
dimînin. Gava Kulîlk wek
adetê dibêje, ez ê ji
malbata xwe re bêjim û
ez ê te bi wan bidim
naskirin da ku em karibin
bizewicin.

Wê gavê rûreş jî mecbûr
dibe, "rastiya xwe"
dibêje: Dema ez biçûk
bûm bavê min ez bîzorê,
bêdilê min, ez
zewicandim. Niha ez û
jina xwe ne em jî hev
cihê ne. Min evîn û hes
kirin bi te nas kir, jî bo
wê çî lazim be ez ê
bikim...

Kulîlk şaş dibe, mat
dimîne û sar dibe, lê bi
dilê xwe nikare. Biryara
xwe jî malbata xwe re
dibêje, lê ew li dijî
biryara wê derdikevin. Lê
"Çûn' adet e, veger
qebhet e", ew bi hevalê
xwe re dere, lê çarekê
din hatiye xapandin!..
"Hevalê wê", dîsa wê li
nîvê rê dihêle û dere

cem malbata xwe...
Bêtecrûbeyî, bitenêfî,
neçarî û sîtemkariya
civaka pederşahî dinya
Kulîlkê tarî kiribû, kiribû
mij û moran. Çavên wê
tarî bûbûn, nema tiştêk
didîn. Li ser heş û aqilê
bêtecrûbe jî bîra mirinê
pêve tiştêkî din nema bû.
Ya ku neheqî lê hatibû ew
bû û ya ku bûbû neheq jî
dîsa ew bû. Di nav hev
de şaş kiribû, nema
zanibû wê çawa bike. Du
caran xwestibû xwe
bikuje, derdorê nehiştibû,
lê kes jî nebûbû hevalê
barê wê, riyek ronî biber
nexistibû û negotibû çima
tê xwe bikujî, ma sucê te
çiyê?! Lê cara sisiya belbî
hayê kesî jê çênebûbû,
her tişt qediya bû...
Bi qurmiçîna Kulîlkekê jî
baxê Gulîstan her tişt
"paqij" bûbû, civaka me
jî xerabiyên pak bûbû.
Weke di her problemên
me yê din de dîsa
drama me dubare bûbû.
Ev mesele jî bi vî awayî
"careser bûbû, namûs
paqij bûbû" û yê ku
bisaxîfî li Kulîlkê xwedî
derneketibûn, weke her
car li termê wê bûbûn
xwedî.

GÖZÜM AYNI GÖZ, SÖZÜM AYNI SÖZ, TENİM FARKLI!

'98'in 8 Mart'ı, ne de çok tartışıldı. Tartışanların çoğu işe ilgisiz insanlardı. Kimler mi mesela? Mesela erkekler. Mesela partili kadınlar, tek kişilik kadın grupları. Mesela solcular...

Bu seneki 8 Mart'ı, alakası olan olmayan herkes tartışırken, bir de bakıyorsunuz size dair belirlemeler, suçlamalar hatta öyle ileriye gidip sizinle aynı platformda yer almalarına rağmen sizi tanımayan tutumlar içerisine giriyorlar. Aslında uzun süre ciddiye almamak gerektiği üzerinde yoğunlaşmıştık. Fakat Bağımsız Kadın Platformu'nda yer alan Pazartesi'nin yazarlarından Filiz Koççalı'nın, önce ÖDP'de dağıttığı ve daha sonra da Pazartesi'nin sayfalarında yer alan yazısından sonra cevap yazmak şart olmuştu bizim için.

'98'in 8 Mart'ını değerlendirmek için, öncelikle 97'deki "8 Mart Artık Örgütlü" mitingini biraz hatırlamak gerekecek. İstanbul'daki birçok kadın grubunun coşkuyla karşıladığı bu mitingin gerçek değerlendirmesini yani sancılarını, sorunlarını çok tartışmamıştık. Neydi bu mitingi bu kadar önemli yapan? Her şeyden önce kadınlara ve kamuoyuna verilmek istenen, kadınların artık örgütlü olacağı mesajının gerçekten de kadın hareketine bir ivme kazandıracacağı, daha güçlü ve örgütlü olacağıydı. Evdeki hesap çarşıya uymamıştı. Çünkü bu örgütlülüğün nasıl olacağı, bileşenlerin mesala siyasi parti kadın kollarının katılım biçimi ciddi anlamda tartışılmadan bu örgütlülük mesajları verilmisti. Çok erken davranılmıştı. Bu mitingin sonuçları bakımından ciddi sonuçlar ve sorunlar olarak 98 Mart'ına gelinmişti. Miting çalışmaları ve tartışmaları boyunca özellikle HADEP ve

sonra da ÖDP'nin ağır baskılarını kadın grupları olarak hissetmiş ve yaşamıştık.

8 MART SÜRECİ

'98 8 Mart'ına doğru gidişte böyle sorunların başlayacağı belliydi. Kendi aralarında düzenli olmasa da iletişim halinde olan bağımsız kadın grupları çalışmalarına başladığında bir taraftan KESK'in, diğer taraftan HADEP'in de içinde olduğu çeşitli kadın kuruluşları karma örgütlerle biraraya gelerek iki platform oluşmuştu. Ayrıca HADEP'in içinde olduğu platform kendilerine bir haftalık etkinlik programı bile oluşturmuşlardı. Yani artık örgütlü olma gibi bir kaygı yoktu, ya da kendi etraflarında artık örgütlü olmak istiyorlardı.

Yaşanan süreçte her platform, politika gereği belki de biraz zorlamalar sonucunda birbirine çağrılar yapmıştı. Ve birkaç toplantıda da bir araya gelmeler olmuştu. Ancak çok açık olan birşey vardı ve herkesin samimiyet içerisinde bunu anlaması gerekiyor ki HADEP'in içinde olduğu ve sözcülüğünü "abla" Ayşe Zarakolu'nun yaptığı platform, 8 Mart'ın kendi eksenleri etrafında olmasını istiyor ve bu doğrultuda çok uzlaşmaz tavırlar içerisinde bulunuyordu. Kendi politikaları gereği belki de doğru bir tutumdur. Ancak izin versinler kadın gruplarının da kendi günlerinde söyleyecek sözlerinin olduğuna ve söyleme özgürlüğünü de kullanma koşullarını belirleme hakkının olduğuna da. Yapılan tüm toplantılarda - ki çoğunda bulundum- Ayşe Zarakolu platform adına her konuşmasında "biz Kürt kadınları ulusal, sınıfsal ve kimlik ezilmişi yaşıyoruz (cinsel demeye bir türlü dili varmadı), dolayısıyla

etkinliklerimizin tümünü tartışırız; fakat mitingi tartışmayız" demesi uzlaşılamayacağı, onlara bağımlı kalmak şartıyla bir arada olunabileceği mesajını çok açık veriyordu.

Yani bizim de içinde bulunduğumuz kadın platformuna iki şey düşüyordu; söyleneni kabul edecek yani tabii olacaktık veya ayrı bir etkinlik organize edecektik. Ortak yapılacak mitingin temasını belirleme şansımız yoktu, erkekleri kabul etme ve Emekçi Kadınlar Günü belirlemelerini kabul etme gibi bir sürü ayrıntıyı tartışmadan teslim olmalıydık.

KADIN PLATFORMU NE YAPMALYDI?

Miting mi, başka bir etkinlik mi, biçimi üzerinde çok konuşmaya gerek yok sanırım. Kadın platformu birçok tartışmayla, hem Kürt kadınlarının hem de Türk kadınlarının taleplerini kapsayan, politik sözünü söyleme imkanı veren ortaklığı yakalamıştı. Tema "Savaşa, Kadına Yönelik Şiddete Hayır" olmuştu. Sizi tanımayan, sözünü söyleme imkanı vermeyen bir yerde olamayacağınız gibi, etkinlik biçiminize de karışılmaması gerekiyor herhalde. Herkesin bildiği gibi HADEP'liler de biliyordu Kadıköy Meydanının mitinglere açık olmadığını, özellikle neden Kadıköy'ün seçildiğini sormak lazım. Yoksa amaç miting yapmak değil miydi?

Filiz Koçali 'nin Tavrını Nasıl Değerlendirmeliyiz?

Kadın hareketinin bağımsızlığı üzerine herkes birşeyler söylüyor, galiba çok da söylenecek. Bu konuda mürekkep yalayanlar politik çıkarları uğruna çark ettikçe tartışılması gerekiyor da. Ancak tarafların kadın kuruluşları veya tek tek kadınlar olması

gerekıyor. Çünkü gün gelir Filiz Koçali gibileri çıkar bütün literatürü siyasi partileri uğruna altüst edebilirler. Öyle ki bunu kadın hareketi adına da yapabilirler!

Filiz Koçali, Şişli'deki mitingde yer alan hem ÖDP'nin hem de Pazartesi kadın dergisinin bir üyesidir. Yaşanan tüm sürece önce seyirci oluyor, daha sonra da tarihe kadın hareketinin bir handikapı olarak geçecek olan bildirisini yayınlıyor. (ÖDP'de dağıttığını biraz değiştirerek dergide yayınlıyor) Yazısında birçok ilginç belirleme var; fakat en ilginç ve sanırım kadın hareketinde olanların, Bağımsız Kadın Kurtuluş Hareketini savunanların karşı koymasına gereken nokta şu: Partili kadınlara dönük yaptığı eleştirilerinde aynen şunları söylüyor: "...Örneğin ne yapabiliriz? Partimizin çeşitli organlarında örneğin MYK'da denenmiş yollardan birini, resmi olmayan görüşme yolunu deneyebiliriz. HADEP'li kadınların toplantılarda dile getirdikleri ÖDP'yle ilgili sitemlerini, kendi izlediğimiz toplantılardan çıkarsamalar yapmak yerine, parti organlarımıza iletip, önümüzü daha rahat görmeye çalışabiliriz. (Ben toplantılara katılmadım ama bu yolları toplantılara katılan arkadaşlara önerdim.) Bu yararlı olabilir diye tahmin ediyorum. HADEP'li kadınların miting başvurusundan sonra HADEP il başkanıyla görüşen bir MYK üyemize, il başkanının "Keşke bu görüşmeyi daha

“önce yapabiliydik” demesi bu tahminimi güçlendiriyor...” Aslında sadece bu sözler bile tavrının talihsizliğini ortaya koyuyor. Bir kere kadınların mitingine erkeklerin müdahalesini öğütlüyor, ikincisi HADEP’li kadınlar diyerek diğer grupları yok sayıyor. Ve tabii ki en önemli şeyi unutuyor. Alınan kararı değiştirmek için il başkanını değil, genel başkanı Ufuk Uras’ı göndermesi gerektiğini unutuyor.

Bir nazik konu daha var ki bunu Türk kadınları ya da bir kısım feministler hep yapıyorlar(?) Belki de modaya onlar da uyuyorlar. Kürt kadınları adına söz söyleme, onların kurtarıcı havarisi olma ve en sonunda onları bölme çabası. 8 Mart değerlendirmelerinin yapıldığı dönemlerde Pazartesi sayfalarında ilginç bir tartışma sürüyordu. Bir kısım Türk feministler, Alman feminist bir kadına ve onun nezdinde batılı kadınlara “hey beyaz feministler bizim adımıza konuşmayı, bize ithal feminizminizi taşımayı bırakın ha!” diyerek oryantal feminizmi tartışıyorlardı. Şu gripliğe bakın, bunu söyleyen derginin yazarlarından biri olan Filiz Koçali veya ablalığa soyunan Ayşe Zarakolu da Kürt kadınlarının temsilcisi gibi davranmayı sürdürebiliyorlardı. Biri “biz Kürt kadınları” diye söze başlarken Filiz de “biz, savaşın mağduru HADEP’li kadınlarla olmalıydık, onlar savaştan daha çok etkileniyor” deme yüzüzlüğünü gösterebiliyordu. Herhalde Filiz, yeni bir alet keşfetmiş ve Kürt kadınlarından hangilerinin daha çok savaş mağduru olduğunu ölçebilmişti! Solcusu, aydını, feministi aynı modaya uyuyorlardı. Buna aslında argoda yalakalık deniliyor, beyaz kadın oryantalizmi deniliyor, bilmem siz ne dersiniz!

Aslında Filiz’e ve Ayşe’ye şunu demek lazım: Kürt kadınının ablaya ihtiyacı yok.

Bizi tanımlamanıza da ihtiyacımız yok, biz kendimizi zaten biliyoruz. Gidin-Trabzon, Tekirdağ, Aydın gibi Türkiye’nin Türk illerine ve oradaki Türk kadınlarına ablalık yapın. Onların size(!) ve deneyimleriniz(!) ihtiyacı var. Görün ki gerçek Türk kadınından yani onların adına politika yaptığınız kadınlardan ne kadar uzaktasınız, göreceksiniz. Kürt kadınının kendi sözünü üretmeye ve söylemeye gücü vardır, tabii siz bölmedikçe.!

Bu ülkede politika yapmak dürüstlük gerektirmiyor, çünkü erkeklerin koyduğu kurallarla politika yapılıyor. Bu çirkin kurallarla kadınlar politika yapınca iş daha da çirkinleşiyor. Kadınlar, kadınların düşmanı kesiliyorlar. Kadınlara tepeden bakmaya, bir de ezilen “gariban” Kürtler gibilerini de bir yandan hor görürken bir yandan da kurtarıcı havarisi kesilebiliyorlar. Aslında bu kadınlara kızmıyorum. Kızgınlığım biz Kürt kadınlara, sonra onlara bu yetkiyi veren, bizi aşağılamalarına fırsat hazırlayan Kürt erkeklerine kızıyorum. Siyaset yapamayan, zavallılaştan siyasiler kendilerine siyasi malzeme ararlarken kadınlar ve etkinlikleri çoğu yerde olduğu gibi buralarda da malzeme olmaya devam ediyor. Biz kadınlar -Türk, Kürt farketmez- akıllanmalı, bizi bölme ve siyasi malzeme, politik araç yapmalarına izin vermemeli, daha güçlü olmak zorundayız. Gerçek kadın dayanışmasını birbirimizi bölmeden göstermeliyiz.

DİYARBAKIR'DA KADIN AİLE MERKEZİ

N
u
r
c
a
n

Bir merkez düşünün ki, kadın sağlığı hizmeti versin, kadınlar için iş edinici kurslar açsın, okuma-yazma kursları düzenleyip serfitika, diploma alınmasını sağlasın. O merkez benimsensin, sevelsin ve cıvıl cıvıl kadın sesleri, hareketliliğiyle coşsun. Kadınlar, sorunlarını konuşup fikir alabilsinler, adam yerine konduklarını fark edebilsinler.

Öyle bir yer var işte. Şu Huzurevleri'ndeki Kadın Aile Merkezi. Hani Diyarbakır'daki.

İstanbul'dan misafir olarak Diyarbakır'a geldiğimde, ev sahibi arkadaşşımdan duydum böyle bir yer olduğunu. Hadi gelmişken adı kadar Avrupai mi diye bakıvermeye gittim. Ve sorularımın neredeyse bir terapist sabrı ile dinlendiği yeri görünce, Avrupa Birliği filan ama bakın işte bizde de oluyormuş dedim kendi kendime. Kendimi özel biri gibi hissettim birden. Üstelik nerede biliyor musunuz? Huzurevleri'nde. Köylülüğün etkin olduğu, irticanın kısmen de olsa hakim olduğunun söylenildiği bir semtte.

Yanımda oturan çifte gözüm takıldı. Kara çarçafı bir kadın ve uzun kara sakallı olan bir erkek. Şaşırmadım desem yalan olur. Muhtemelen karısı ile birlikte hizmet almaya gelmiş olan ve gayet rahat görünen irticai tipli bir koca. Bekleme salonundaki video

yayını izlerken gözüm ister istemez kayıyordu onlara doğru.

Hiçbir yorum yapamadım, doğrusu bilmediğim birşey vardı, o da; o şehirde, o semtte böyle karşılıksız hizmet, ilgi, temizlik ve samimiyetin nelere yol açtığı idi.

Konuşurken ilgi duyduğum, karşımda panodaki el ürünlerine bakarken başımı yukarı çevirdim. Sınıfta ders vardı. Peçeli, peçesiz genç kızlar, orta yaşta kadınlar öğretmeni dinliyorlardı. Kapı aralığından sesleri ilgili geliyordu.

Bir yandan boyama sınıfına göz atarken, diğer taraftan beni getiren mahalleli arkadaşım bu kurslarda sağlık bilgilerinin de verildiğini anlatıyordu.

Çıkarken açık olan kuaföre saçımı tarattırmadan çıkmadım. Fena da olmadı.

Girişte kulağıma çalınan "bakın bu bir prezervatif, yumuşak kauçuktan imal edilmiştir" diyen "abartılı ve bilgiyi tam verebiliyor muyum acaba?" kaygısı taşıyan sesle, kilim kursundaki kızların şarkılı türkülü seslerinden mütevellit gürültülü huzur ortamından çıkış yaptım.

Hemen ötesi kirli, bakımsız bir çevre, üst-baş dökük çocuklar ve ürkek kadınlarla doluydu.

S
i
h
û
S
i
S
E

haber

yorum

► LEYLA ZANA'YA NOBEL DESTEĞİ

Leyla Zana'ya Nobel Barış Ödülü verilmesi için başlatılan uluslararası kampanyaya ABD'den yeni milletvekilleri katıldı. Demokrat Parti'li Bob Filner, Elisabeth Furse ve Cumhuriyetçi Ken Calvert kampanyaya desteklerini birer

mektupla komiteye bildirdiler. Calvert mektubunda, "ödüle layık görülmesi, sadece O'nun ve halkının barışçıl

mücadelesinin tanınması anlamına gelmez, aynı zamanda Türk-Kürt sorununun çözülmesi yolunda önemli bir basamak olur. Sizin de acil olarak, bu ihtilafli bölgeye barışın gelmesi için, Zana'yı ödüllendirmenizi diliyorum" dedi. Furse ise Zana'ya ödülün verilmesiyle, Kürt halkı üzerindeki baskıların son bulabileceğini savundu.

► KAYBOLAN TEK KADIN GAZETECİ AYSEL MALKAÇ'TAN HALEN HABER YOK!

Aysel Malkaç, Özgür Gündem muhabiri iken 7 Ağustos 1993 tarihinde sivil polislerce kaçırılmıştı. Gözaltında kaybedilen tek kadın

gazeteci olan Malkaç aradan 5 yıl geçmesine rağmen hala akibetinden haber alınamadı. İtirafçı Murat Demir ve Murat İpek medyaya yaptıkları itiraflarında Aysel Malkaç'ın, bir itiraflının telefon edip tuzak kurmasından sonra kaçırıldığını, işkence edilip öldürüldükten sonra Trakya Bölgesi'nde boş bir araziye gömüldüğünü söylemişti. Bu itiraflara rağmen devletin savcıları bir araştırma ve inceleme gereği bile duymadılar.

► SİVAS CEZAEVİNDE KADIN TUTUKLULARIN AÇLIK GREVİ SÜRÜYOR

Sivas Cezaevinde kadın tutuklular açlık grevinde. 90 günü aşan açlık grevleri süresiz dönüşümlü hale dönüştü. Tutuklu haklarını elde etmek için açlık grevi yapan kadınların aileleri ile görüşmeleri engelleniyor. Suna Kılınc adlı tutuklu yakını, tutuklu haklarının iade edilerek açlık grevinin

bitirilmesini, muayene sırasında tutuklulara kelepçe takılmamasını ve Ülkede Gündem gazetesinin içeri alınmasını istedi. Tutukluların sağlık durumlarının kötüye gittiğini, cezaevinde musluk sularına kanalizasyon suyunun karıştığını belirten Kılınç, bunların idare tarafından görmezden geldiğini ifade etti. Kadın tutukluların açlık grevleri kadın kuruluşları ve birçok sivil kuruluş tarafından destek görüyor.

► BU ÜLKEDEN TECAVÜZ SUÇ DEĞİL

Batman'ın Kozluk ilçesinde üç korucunun ayrı ayrı tecavüzüne uğrayan Remziye Dinç'in 16 Haziran salı günü Batman'da karar duruşması vardı. Sanık korucuların gelmediği duruşmaya müdahil avukatlar, İHD Batman Şube Başkanı Av. Sedat Özevin, Av. Meral Danış, Av. Eren Keskin girdi.

İstanbul ve Diyarbakır'dan birçok kadının destek verdiği duruşmada, tecavüzcüler yine ceza almadılar. Mahkeme, 1995 yılında üç korucunun tecavüzüne maruz kalan Remziye'nin, tecavüzde kendi rızasının bulunduğunu ileri sürdü. Buna göre de TCK'nın 416/3 fıkrasına göre sanık koruculardan Ceyhan Altuner ve Ekrem Altuner'e beraat kararı verirken, çocuğun babası olduğu kanıtlandığı için Nevzat Altuner'e 1 yıl 6 ay ceza verildi. Remziye'nin Adli Tıptan ve Çapa Tıp Fakültesi'nden tecavüze uğradığına dair psikolojik raporunun olmasına rağmen bu tutum ve komik ceza. Bütün deliller, raporlar ve Remziye'nin beyanına rağmen bütün bunlar. Ayrıca Nevzat Altuner'in tutuklama kararına rağmen ne hikmetse bulunamıyor. Duruşma sonrasında, katılan kadınlar adliye önünde kararı protesto ederken, İstanbul'da da kadınların protestosu tüm engellemelere rağmen gerçekleşti. Remziye Dinç'in avukatları kararı temyiz edeceklerini ve eğer karar Yargıtay'ca bozulmazsa Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvuracaklarını bildirdiler.

► **BİLİM ADAMLARININ İRKÇİLİĞİ**
Bakın bir bilim adamı ne söylüyor bilim adına: 28/6/1997 tarihinde Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği "Demokrasi, Hukuk, İnsan" konulu panelin katılımcılarından Bakır Çağlar, panelin 2. gününde Şükran Aydın'ın tecavüz olayıyla ilgili

olarak "Olaydan sonra Şükran Aydın'ın basında fotoğrafını gördüm. Makyajlı ve bakımlıydı. Tecavüz olayı bana inandırıcı gelmedi" dedi. Daha sonra birkaç yıl istihbaratı bilgilendirdiğini söyleyen bay Bakır Çağlar tecavüz olayının neden inandırıcı gelmediğini böylece açıklamış oldu.

► **CHP'DE KADINLAR ATAKTA MI?**

7/8/1997'de Milliyet Gazetesi'nin 19. sayfasındaki habere göre, CHP'nin Kadın Danışma Merkezi kurulmuş. Kadınlara yönelik şiddet ve cinsel tacizi önlemek amacıyla caydırıcı ve eğitici çalışmalar yapacaklarını, yardıma ihtiyacı olanlara destek vereceklerini bildiriyorlar. Ne diyelim inşallah öyle olur.

► **METROPOLLERE VİZE!**

Yılmaz Çetiner "Yeni Vali Yeni Eşmeniyet Müdürü" başlıklı köşe yazısında İstanbul'un artan nüfusuna, bakın ne çareler öneriyor! "Vize" diyor ve bunu da Zürih'teki bir uygulamayla örnekliyor. Zürih'in dışında başka şehirlerde, insanlar uzun süre kaldıklarında izin alıyorlarmış. Almanya'da da dolaşma serbestisi varmış ama kaldığı yerde kişinin polise adres gösterme zorunluluğu varmış. Çetiner, bu örnekle, İstanbul'a göçü engellemek için yeni validen yasal önlemler almasını diliyor. Örnek aldığı Almanya da kendi köylerini, kasabalarını yakıp göçten başka seçenek bırakmıyor muymuş acaba? Bu zat da bir medya

mensubu üstelik. Varın siz yorumlayın demokrasinin ne zaman geleceğini.

► **İslamda kadınlara ibadet eşitliğini savunan Kuriş kaçırıldı**

İslamcı feminist Konca Kuriş kaçırıldı. Konca Kuriş, Kuran'a, islami çevrelerin hoşuna gitmeyen, değişik yorumları ile dikkati üzerine çekmişti. Kadınların islamda eşit haklara sahip olması gerektiğini savunan Kuriş'in, kadınların regl halinde oruç tutabileceğini, namaz kılabilceğini ve tüm ibadetlerde erkeklerle eşitliği savunan beyanatları vardı. Ailesi, Kuriş'in daha önce Hizbullah üyesi olduğunu ve görüş ayrılığına düştüğü için Hizbullah tarafından kaçırıldığını iddia ediyor. Düşüncesi ve inancı ne olursa olsun, bir kadının, bir insanın, savunduğu düşüncelerden dolayı kaçırılması, öldürülmesi ve cezalandırılmasını kınıyor, en kısa zamanda bulunmasını ve özgürlüğüne kavuşmasını diliyoruz.

TECAVÜZ YİNE CAN ALDI

19 yaşındaki bir genç kız, çırılçıplak 6. kattan atlayarak can verdi. Mevlüde Konuk, yatılı hizmetçi ilanıyla gittiği evin erkeği tarafından tecavüze uğramış ve bunu hazmedemeyerek canına kıymıştır. Genç kızların düştüğü tuzağa Mevlüde de düşmüştü. Irz düşmanları toplum ve yasaların onlardan yana olduklarını bildiklerinden çekinmeden bir genç kadının hayatını karartabiliyorlar.

TACİZE UĞRAYANLARA CEZA!

Maslak Kız Öğrenci Yurdu'nda yaşayan kızlar aralıklarla tacize uğradılar. Tacize uğradıkları için protesto gösterisi düzenleyen öğrenciler, "yurtta kalan öğrencilerin güvenli barınma hakkını ortadan kaldırdıkları" ve "idarecilerin görevlerini yapmalarına engel oldukları" gerekçesiyle açılan soruşturma sonunda, çeşitli sürelerle uzaklaştırma cezasına

çaptırıdılar. Kendilerine yöneltilen suçlamaların yasal bir çerçevesinin olmadığını belirten öğrenciler, yetkililerin tutumunu protesto etti. "Hep öğrencilerin yanında olduklarını söyleyen yurt idaresi bizi sokağa atarak neyi amaçlıyor?"

sorusunu soran öğrencilere, çeşitli feminist kadın kuruluşları, yurt önünde ve tacizin yaşandığı mekanda protesto gösterisi yaparak, öğrencilere destek çıktılar.

"DAHA GEÇ OLMADANI!"

Barış herkese lazım; kadınlara, çocuklara, ezilenlere, emekçilere... Daha geç olmadan, yeniden, barış oluncaya kadar barışı istemek, barışı haykırmak için, tüm barış severler bir arada.

1 Eylül Dünya Barış Günü'nde pek çok kitlesel eylemle barış talebi dile getirilecek. İHD, KESK, DİSK ve TMMOB'un çağrısı ile bir araya gelen siyasi partiler, DKÖ'ler ve bağımsız gruplar, sanatçı, yazar ve aydınların katılımıyla 21 Ağustos 1998'de bir basın açıklamasıyla barış taleplerini dile getirecekler. 1 Eylül'de Diyarbakır'da olmayı hedefleyen **Barış Kervanı**'nı duyurmak ve barış talebini dillendirmek için; **29 Ağustos'ta**

Bakırköy Fildamı'nda saat 17⁰⁰- 23⁰⁰ arasında kitlesel Barış Şenliği, 31

Ağustos'ta kitlesel bir uğurlama kararı alındı.

KESK'in düzenleyeceği ve yukarıdaki grupların da içinde bulunduğu, tüm barış severlerin de katılımının istendiği 1 Eylül'de Taksim Meydanında **Barış Zinciri** etkinliğinin ardından **13**

Eylül'de İstanbul'da bir Barış Mitingi gerçekleştirerek yeniden, daha geç olmadan barış isteyecekler.

YENİDEN, DAHA GEÇ OLMADAN BARIŞ!

FARKLI KADINLARIN KAFASINDAKI ve HAYATINDAKİ ERKEKLER

"Diyarbakır ve İstanbul'da birkaç kadınla kafalarındaki erkekleri konuştuk."

Röportaj 3

X kadınıyla tanıştım, ben sormadan o yaşadıklarını anlatmaya başladı. Öylesine acılıydı ki soru sormadım, araya girmeden yaşamını yazmaya başladım.

Ben ondört yaşında beşik kertmesiyle teyzemin oğluyla evlendirildim. Ağrı'dan İstanbul'a gelin geldim. Kaynanam ve beş bekar kaynımla aynı evi

paylaştım. Onbeş yaşında iken çocuğum oldu. Okul okumadım. Evliliğimin ilk üç yılında eşimle anlaşamadım. Sürekli dayak yedim. Üç aylık evliken hamile kaldım. Evlilik benim

için işkence halini alınca üstüme gaz döküp kendimi yakmaya çalıştım ama ölmedim. Gördüğün gibi boğazım sakat kaldı. (Boğazını açıp bana gösteriyor: Boynu üst üste yığılmış ve kırmızı bir et yığını) Yine de eşim düzelmedi. Bu defa da aksine alkol ve kumar başladı. Çocuğum doğdu. Eşim 8 yıl cezaevinde yattı. O ara ev işlerine gündeliğe gitmeye başladım. Bu şekilde yaşantım onyediy yıl sürdü. Eşim çıkınca varolan tasarruflarımı bir gecede kumarda kaybetti. Bu ara oğlum da büyüdü. Benim ve kendi çabasıyla da Anadolu Koleji'ne gitti. Başarılı oldu. Sonra eşim, bütün bu alışkanlıklarını eğer ikinci bir çocuğumuz daha olursa bırakacağını

söyledi.

Ve ikinci

çocuğuma hamile kaldım. Kızım doğdu. Fakat bizim evde değişme olmadı. Oğlum da büyüyüp maddi olarak bana destek olmaya başlayınca eşimden ayrıldım. (Evliken beyin kanaması geçirdim. Hem yorgunluk

hem de sorunlar nedeniyle.)

Ev işleri korkunçtu. Bir ara

yaşlılara baktım. Baktığım 80

yaşındaki erkeğin tacizine

uğradım. Oradan çıktım.

Başka bir erkeğin bakımını

üstlendim. Onun da cinsel

tacizine uğradım. Beynim

artık beni rahatsız ediyor.

Çalışamıyorum. Ara sıra

oğlumun part-time çalışmasından

kazandığı ile geçiniyoruz. Kadınlar

yaşamdan çok çekiyor. Bu zorunluluk

cahilliğinden kaynaklanıyor. Şimdiki

aklım olsaydı, kendimi yakacağıma

onları yakar ya da ilk günden

boşanırdım. Ev işlerinde çalıştığım

zaman gençtim. Çalışmaya gittiğim

bazı evlerde bana "ev işi yapacağına

bizimle yatarsan daha fazla

kazanırsın" derlerdi. Bir gazetede

evişi ilanı üzerine gittiğim bir başka

evde ancak bu evin kadınları evişi

için çağırmadıklarını, onları satmak

istediklerini anladım. Ve oradan

kaçtım. Bu tür işlerde çalışmak çok

zordu. Okur yazar değilsin. Bir sürü

tuzak var. Bütün bunları yaşıyorsun.

Kime anlatayım ki çözüm olsun. Ama

KÖSESİNDEN
KIYISINDAN
ÖYLESİNE BİR
SOHBET

çözüm yok. Çalışmaya da ihtiyacımız var. Başka konuda da yeterli olmadığımız için tek çalışabildiğimiz bu işler. Oğlum yetişti. Şimdi üniversitede okuyor. 38 yaşındayım. Ama bütün bunları hak etmediğimi düşünüyorum. Ama ne yazık ki toplum öyle.

Devlet de bizim gibi insanlarla ilgilenmiyor. Eskiden İKD (İlerici Kadınlar Derneği) ve İGD (İlerici Gençlik Derneği)'ne gidiyordum. Bu derneklerden çok fazla birşey alamadım çünkü çok korkuyordum. Bir tek ben çalışıp çocuklarıma bakıyordum. Boşanma davası açtığımda hakim bana "Kızım sen Ağrı'dan geldin. Burda gözün açıldı da şimdi adamı beğenmiyorsun" dedi.

Ancak kocam mahkemeye sarhoş gelip orta yerde sızıp kalınca boşanabildim. Gazeteler bunu yazdı. O gün de eşime acıyıp eve getirdim.

Uyanınca mahkeme sonucunu söyledim: "Hadi orospu, fahişe uyduruyorsun." Beni dövdüğünde birkaç kez oğlumla birlikte karakola gittik. Polisler oğluma "Bize geleceğine babanı öldür" dedi. Oysa biz güvenceye alınmak için gitmiştik.

RÖPORTAJ 4

-Kadınlar, ekonomik bağımsızlıkları ve eşleri ile sorunları. Yasemin ile konuştukça konular açıldı. Konuştukça temel noktalar da ortaya çıkıyordu.

Bu dönemlerde kadın kısmen ekonomik bağımsızlığını kazanmış olsa da en çok bu kadınlar ezilmiş. Şu anda dışarda çalışmama rağmen evde en çok çalışan, fedakarlık yapan

benim. Ama kadın olarak çevremde sayılıp, değer görüyorum. Bana göre kadın üretime katıldıkça bağımsızlığını kazanır. Evliliğimde genellikle eşimin dedikleri oldu. Mesela bana pantolon giyme derdi, giyemezdim. İlk başlarda hep onun dediğini yaptım ama şimdi artık taviz vermeyeceğimi belirttim. Kadınlar daha sevgi doludur.

-Neden başta boyun eğdin de şimdi taviz vermemeye çalışıyorsun?

-Evlilik rayına otursun, huzursuzluk çıkmasın diye.

-Biraz açar mısın?

-Huzursuzluk çıkmasın diye ama zamanla alıştırdım.

-Mutlaka evlilik diye mi?

-Ee tabi yürümese ayrılık olur.

-Ayrılık.....istersen açalım biraz.

-Ayrılık beni hiç bir zaman

korkutmadı ama eşimi yıkardı. Mesleğim olduğu için rahatsız olmam.

-Eşine mi endekslendin?

-Eşimin ruhsal yapısı ve durumu onu gözetmemin nedeni. Diyelim ki öyle birşey olsa karşıma çıkar. Göze alamam. Kaldı ki büyük sorunlar olmadığı için ayrılık

neden olsun.

-Şimdi ortaya koyduğun iki durum bana biraz çelişkili gibi geldi. Hem ayrılığın toplumsal açıdan seni korkutmadığını ancak eşinin ruhsal durumunun seni alkoyduğunu söylüyorsun, ama "göze alamam" boşluklarını anlarım.

-Bence çelişkili değil. Bazı kadınlar toplumun baskısını göze alamaz ama ben bu açıdan göze alırım. Ama

Şimdiki aklım olsaydı, kendimi yakacağıma onları yakar ya da ilk günden boşanırdım.

Bir gazetedeke evişi ilanı üzerine gittiğim bir başka evde ancak bu evin kadınları evişi için çağırmadıkları, onları satmak istediklerini anladım.

Ve oradan kaçtım.

canına yönelik davranışlar beni korkutuyor, evet bu doğru.

-O zaman toplumdaki birey olarak yerin konusunda tam net değilsin.

-Evet değilim. Tabii bir çok kadın bu nedenle boşanmıyor. Tabii ki sağlıklı yapı ortaya koyamam. Mesela eşimle evlenmeden önce birlikte kaldığı kadın akrabasına davranışları son derece sosyal, çağdaş idi bu beni yanılttı.

-Erkeklerin daha çok eşlerini kısıtlamaları yeni bir şey değil!

-Kararlılık tek taraflı olmaz. Çünkü evlilik çok farklı. Uyum olmasa zor, ben eşime uymayı çoktan biterdim evliliğim.

-Peki evliliğinin bitmesi seni çok mu mutsuz ederdi?

-Hayır. Sosyal birliktelik anlamında mutsuz etmez. Zaten evlilik zamanla alışkanlık haline alıyor, çok da dolu dolu bir sevgi yaşanmıyor.

ROPORTAJ 5

Bu defa x kadını arkadaşımı yazmam için anlatmıyordu, dertleşiyordu sadece onu dinlerken x değişkenin bir çok hikayenin kahramanı olabileceğini düşündüm. ÇÜNKÜ öykü traji-komikti, talihsizlikti. Yazmaya başladım çünkü x tanıdıktı, bana yabancı değildi bendim, arkadaşımı, kuşağımdı..

Onu karşılamaya gittim. Beni arayıp, geliyorum demesi üzerine görüştük. Elinde hediye paketiyle gelmişti. Çünkü ayrı şehirlerde yaşıyorduk. Tatlı getirmişti. O zaman paketi alıp eve geldiğimde tatlı ayrıntısı bana tuhaf gelmemişti. Ama şimdi bu ayrıntı bana hikayenin tüm açıklamasının özeti gibi geliyor. İkimiz

de Kürt solcusu ve eskilerdendik. Eski dediğim 1980'den gelenler olarak birbirimizi tanıyorduk. Ona ağbi diyordum, çünkü benden büyüktü, eskiden de solcuydu şimdi de her ne kadar kıyısından köşesinden geçmişti veya geçebilmeyi başarmıştı. Yine de solcu abeydi, ağabeyimdi. Ben de yenilere abla olacak yaşıyordum. Şimdi de abim olarak devam ediyordu. Hiç o beni aramazdı. Ara sıra ben arardım. Bir gün telefonum çaldı, karşımda o. Oraya geliyorum, görüşelim; tamam dedim, çünkü seviyordum, abi-kardeş olarak görüştük ve birlikte bir yerlerde oturmaya çıktık. Yemek yedik, sohbet ettik ve geç saatlerde eve gitmek için kalktım. Yürüyoruz birden elimi elinin içine aldı. Çekmedim elimi yürüdük öylece, neden, niçin, vs düşünmedim; kendimi onunla otel odasında buldum. Böyle bir duyguyu, BERABERLİĞİ yeni yaşıyordum. Duygularımıza ad koymadık. Gitti. Beni telefonla arıyordu, bu hoşuma gidiyordu, özlüyordum dediğimde işlerinin yoğunluğundan hep yakınırdı, öyle gerekçelendirirdi. Hep meşguldu, neyse bir ara işi vardı ve geldi; yine otel odasında sabahladık. Bu otelin daha güzel olduğunu söylediğinde benim ise güzelliğini düşünmediğimi, benim için fark etmediğini söylemem üzerine bozulmuştu. Yine takmadım, çünkü bu da bana ufak bir ayrıntı gibi gelmişti. Sonra sabah erken hava ışımadan yola çıkması gerektiğini söyleyip beni yalnız bırakarak gitmişti. Eve yalnız gitmem beni zor durumda bıraktı. Oysa o bu konuda çok rahattı. Sanki çok gelişmiş bir ülkenin vatandaşı gibi davranıyordu. Bir süre sonra ben gittim yaşadığı yere, görüştük, evine gittik ben huzursuz olmaya başladım. Evliliği, evinde olmamız, ne işim vardı burada. Eşi

Boşanma

davası

açtığımda

hakim bana

"Kızım sen

Ağrı'dan

geldin. Burda

gözün açıldı

da şimdi

adımı

beğenmiyorsun"

dedi.

Ancak kocam

mahkemeye

sarhoş gelip

orta yerde

sızıp kalınca

boşanabildim

evde yoktu.

Sabaha doğru huzursuzluğum artınca gitmek istediğimi söyleyip evden ayrıldım. Göüreyim demedi.

Başım ağrıdı günlerce. Onu aradım, arayabildim, konuşmak için, bana bu davranışının nedenini, benim onu huzursuz ettiğimi anlattı. Yine aramaya devam etti. Yine o geldi, yine sabah erken kalkmalar...Zor durumda kalmam karşısında onun rahat davranması ciddi olarak beni düşündürtmeye başladı. Evet neydim ben onun için ? Seni seviyorumu hiç demediğini hatırladım, evliydi, eşini beraberinde, ortalıkta hiç kimse görmemişti. Davetlere hep yalnız giderdi. Kadın arkadaşları da çokça vardı. Arardık onu. Tipi, duruşu, bize güven verirdi. Yaşamı klasik feodal Kürt solcu erkeğiydi. Nasıl oldu? Kendimi bir anda kollarında bulmuştum. Artık evliliği hep aklımdaydı.

Kendi kendime "Canım herhalde evliliğini bitirmiştir, ya da bitirmek üzeredir, yoksa böyle birşeye nasıl cesaret ederdi, güveniyordum ona" derdim, ama sonra araştırınca evliliğinin devam ettiğini ve bilerek bu ilişkiye girdiğini anladım. Benim ısrarım üzerine konuştuk. Tepkim üzerine bu ilişkiye ad koymak

gerekmediğini, öylesine geliştiğini söyleyerek kimseye anlatmamamı tembihledi. Anlatacağımı söyleyince ikimizin de bir geçmişi olduğunu, iyi karşılanmayacağını belirtip pişkin pişkin sırtıttı ancak ben ısrarla anlatacağımı söyleyince titremeye başladı. Ben onu öylesine bırakıp çıktım. Bir daha ne de o ben onu aradım ne de o beni.

Düşündüm, düşünüyorum niye ben? Yanıtım acımasız. Ama gerçeğe yakın olanı da. Dışarıya çıkışlarını hoş geçirmek istiyordu. Niye başka şehirde... Yaşadığı şehirde de vardı ama onu çok çok yasak yaşıyordu. Araya çeşit katmak istiyordu. UMUMİ YERLER ONUN racununa uymazdı, zevk almazdı. Öyle ya oralara düşecek adam değildi. Mürekep yalamışlığına, solculuğuna yediremezdi. Parayla, o da olmazdı, iletişim kurması zordu. Aradığı, ağzı laf eden, sevgili olacak, rahat bulabileceği ve kimsenin işkillenmediği... Ben uygundum. Hem parasız, tanıdık, konuşan ve kimsenin işkillenemeyeceği. Kadına vereceği masrafı birlikte güzel yerlerde harcarlardı, tatlı tatlı sohbet ederlerdi. Köşe bucak. Tanıdığa görünme telaşı yoktu.

YOLUM BAKIRKÖY'E DÜŞÜNCE

TANIDIM ONU...

Aşırı unutkanlığım nedeniyle yolum Bakırköy Ruh ve Asabiye Hastanesi'ne düştü. Sıra beklerken öğle tatili araya girince de hastanenin kantinine gittim. Ve kendimi masada, oniki yıldır yatan bir hastayla sohbet ederken buldum.

Hasta anlatıyor: Ben ve benim gibiler deli olmadığımız için bizlere hastane içinde dolaşma izni veriyorlar.

Dinliyorum, sohbeti iki normal insan gib sürdürüyoruz. O anlatmaya devam ediyor,

"Oniki yıldır burada yatıyorum."

Neden diye soruyorum "Peri görüyordum. Ama artık görmüyorum."

Yine her zamanki alışkanlıkla etnik kimliğini öğrenme dürtüsüyle, nerelisin diyorum?

"Tunceli "cevabını alınca, bu defa da,

Tu kurmanci? diye sormaktan da kendimi alamıyorum.

"Ez kurmanci fazla bilmiyorum. " İlgim artıyor, sigara uzatıyorum, benim sigaramı da o yakıyor.

Ailesini soruyorum. İki ayda bir ziyaretine geliyormuş. Devam ediyor "Tunceli'yi çok özledim." Ona iyi olduğunu, kendi kendinin doktoru olabileceğini söylüyorum."Evet doktorlar da öyle diyor. Ama burası da güzel." Çıksan, çalışsan; "ama

çabuk bıkiyorum." İzne çıkıp çıkmadığını soruyorum. "İki yıl önce ailemin yanına gittim, beş gün kaldım. Çok güzeldi..." İçim burkuluyor. Onunla konuşmaya devam ederken karşımda sorunlarını bana anlatan bir arkadaşım varmış gibi dinliyorum. Devam ediyorum. Sorunlar çok, insanlar stresli..." Evet aslında deliler çok akıllıdır. Zaten çok akıllı olmaktan burdayız. Burda çok okumaktan dolayı hasta olan insanlar var. Doktor var öğretmen var..."

Saçlarının döküldüğünü söylüyorum. " Evet, akıldanmış ..."

Ne diyebilirdim ki!

Televizyonda en çok Türk filmi izliyormuş. C.Arkin, K.Sunal'ın filmlerini en çok seviyormuş. Çay içip içmediğini

soruyorum. Parayı alıp iki çay getiriyor. Cebindeki kağıt paraları soruyorum. " Tedirgirlikle " izin aldım, izin; sigara ve cep radyosu almak için izin aldım."

Kimden diye soruyorum. Verdiği yanıtı tam anlayamıyorum. Ama izin verdikleri için biraz da onlara veriyormuş. Sonra sıkıldığını, sıkıldığını hissediyorum. Ve kalkıyor, birşey demiyorum, ne diyebilirim ki.

Evet aslında deliler çok akıllıdır. Zaten çok akıllı olmaktan burdayız. Burda çok okumaktan dolayı hasta olan insanlar var. Doktor var öğretmen var

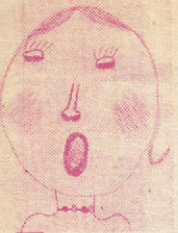

Nalan Temeltas Türkmen'in bu şiiri, Diyarbakır'da yayınlanan AMLDA dergisinin Nisan 98 sayısından alınmıştır. Bu sayfaya kadın şairlerin şiirlerini bekliyoruz.

.../...

Bilseler beynimdeki fırtınayı,
üşürdüler
Bedenine kınalı parmaklarını
düşürdüler
Baştan sona din giyimli yaşlı
kadınlar
Ölüm konusunda bin kere daha
dindar
Keyfi bir ölümmüş, sevindiler
Ecelmiş, gelivermiş aniden
Kara toprak altında yattığı
Oysa düpedüz kahverengi
Düpedüz soğuk
Düpedüz ölmüşsün xaltike
Zazaydın ama ölümün arapça
Kendi dilinde bile ölmedin
Haberin de yoktu
Yapılacak ne vardı ki artık
Bedenine nasılda hoyrattı elleri
"Gülüm" dediğini duydum
Eksik olma xaltike
Sahi nerdesin sen
Bu sesler niye

Oh! iyi oldu,
bir oy eksik seçimlerde CeHePe
Niye hep CeHePe'liydin sen?
Ve koyu dindar
Oysa rengin gül pembe senin
Yüreğin gül pembe
Baş belası ecel
Unutmuş başka adresleri
Ve başka enfarktüsleri
Kuşkusuz yalnızlıktan öldün sen
Üşütür yalnızlık bilirim
Şiir bile yazdırırdı!
Okuman yazman olsa
"Vefasız gülüm" dediğini duydum
Eksik olma
"Her ölüm erken ölümdür" der
C.Süreya
Onu da bilmezdin sen
Ama portakal ağaçlarının kokusunu
Ama gül yetiştirmeyi
Ama bol acılı biber yemeğini
Herkesten iyi bilirdin
Haa! Birde mevsimsiz ölmeyi

YILMAZ GÜNEY

4 NİSAN 1998'DE İSVİÇRE'DE ÖLDÜ!

Zeki Göker, Ankara Birlik Tiyatrosu ile Avrupa turnesinde. Turnenin Avrupa'daki düzenleyicileri Türk-Sol grupları ile grup içerisindeki Türk çoğunluk toplumu karakteri taşıyan Kürtlerden oluşmaktadır.

Bu sebeple oyunun içeriği tamamen yukarıda adı geçen grubun Avrupa'da içinde bulunduğu psikolojik duruma uyarlanmış ve Yılmaz Güney'den ve onun kendi anlamından uzaklaştırılmıştır.

Oyun kendine özgün, profesyonel tiyatro sanatsal anlatım biçimini terk ederek, tamamen (beceriksiz, ajitatif boyutta) açıklama, sebeplendirme, kişi adına özür dileme şeklinde kendini ifade etmektedir.

Oyun, Yılmaz Güney'in anlaşılmadığının ya da yanlış anlaşıldığının mesajını verme çabası içerisinde iken, esasında kendisi Güney'i anlamama zarureti içerisinde.

Güney'in yaşamı sadece "anıları" ile özetlenmiş, ama hiç bir AN kendi dinamiği ve yoğun psikolojisi ile işlenmemiştir. Güney daha çok güzel gülüşü ile kaba, saldırgan, kahraman, kadri kıymeti bilinmemiş "sınıfın" (hangi sınıfın) sanatçısı, tam-erkek kara oğlandır. Oyundaki tüm kadın rolleri bilinen kalıpların dışına çıkamazken, yeni bir olgunun mesajı verilmiştir.

Güney'in öykülerinden ve romanından (Boynu bükük öldüler) alınan kısa bölümlerde ise erkek karakterler kadına karşı tamamen AVRAT, becerilecek

nesne yaklaşımı içerisinde.

Burada oyundan birkaç örnek vermek istiyorum (Güney'in bir öyküsünün tiyatro uyarlaması):

"Orospu" rolündeki oyuncu, zengin erkeği reddeder, çünkü zengin güvenilmezdir ve seçimini bir işçiden yana yapar, artık o "SINIFIN OROSPUSUDUR". O artık kahramandır, sövülmez, bilakis sevilir, tutumu ile sahnede alkışlanır. Burada erkeğin toplumsal rolü yargısız bırakılır. Sanki kadın ile para karşılığı kendini tatmin eden yorgun-işçi erkek, rahat-zengin erkekte daha iyiymiş gibi.

Fatoş Güney ise, oyunda korkunç Batılı, bilinçsiz, herşeyi Güney'in sayesinde öğrenmiş, sınırsız sarı saçları ile İngiliz aksanı Türkçe konuşan bir Türk kadınıdır.

Yıllarca hep düşünmüşümdür; Güney, hakimi neden öldürdü? Oyun, verdiği kısa bir kesit ile bu soruya cevap buluyor; Güney, asistanı (kadın) ile bir lokantaya girer. Lokantada yan tarafta hakim oturmaktadır. Güney, hakime selam vermez, doğrudan arkadaşlarına ve karısına yönelir. Onları selamlar ve oturur. Elinde silahı vardır.

Arkadaşlarına artık film için birtakım sesleri canlı kayıtlayacağını anlatır. Ve lokantada silah ile ilk denemeyi yapmaya kalkışır. Asistan kadın ezik büzüktür onun bu davranışları karşısında. Arkadaşları ve karısı ona engel olurlar. Yan tarafta hakim, Güney'e olur olmaz laf atar. Güney

ikide bir dönüp hakime çıkışmaya kalkar ama arkadaşları engel olurlar. En sonunda hakim Güney'in karısına laf atar ve bu bardağı taşıran son damladır. Güney, hakimi vurur.

İşte oyunun soruya verdiği cevap bu; Güney, esasında film çalışmaları için yanında silah bulunduruyordu, Güney, NAMUSUNA dil uzatıldığı için hakimi vurmuştur. Süper MAÇO bir yaklaşım, bir erkek namusunu işte böyle korur. Ama ben hala bu kanıda değilim ve bu soruyu devamla sormakta ısrar ediyorum. Güney, hakimi niye öldürdü?

Sonuçta Yılmaz Güney'in hikayesi bu oyunla Türk-Marksizmine kurban edilmiştir ve "Güney, insanlığın sinemacısıdır" yaftası altında esasta Türkleştirilmek istenmiştir. Böylece Güney'in yaşatılmasına değil, ölümüne çalışılmıştır.

Kısaca oyun, eksik sanatsal anlatım, kötü oyunculuk ve baskın-çoğunluk-toplumcu düşünce biçimi savunusu diye üç ana belirleme ile eleştirilebilir.

Her toplumun yarattığı kendi idolleri vardır. Yılmaz Güney işte yaşamı, çalışmaları ve sineması ile kendi cevabını eksiklikleri ve fazlalıkları ile böyle bir kişilikte bulmuştur. Güney, Kürt sinemacısıdır ve Kürtlerin idolüdür. O'nun Ankara Birlik Tiyatrosu aracılığı ile yetersiz gösterimi sadece Güney'in yaralanması değil, aynı anda Kürt halkına saygısızlıktır.

Çoğunluk toplumlarının kültürel- tarihi yetersizliği kendini saldırganlıkta ifade eder. Bugün Türk Ulusal Devletinin Kürt kıyımı bu olgu altında sorgulanabilir. Türk tarihine baktığımızda bu tarih öldürme, yok etme, birilerinin dilini kendi dili yapma ya da diğerinin dilini imha, girilen her bölgede yerel kültürlerin çalınıp çırpılmasından

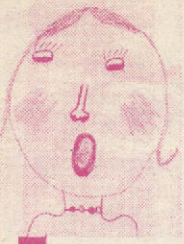
ibarettir.

Bu tarihe sahip Türk-Çoğunluk-Toplumcu Sanatçıları bu karakterden ne kadar uzak olabilirler?

Ankara Birlik Tiyatrosu Grubu, Yılmaz Güney'i onun içeriğinden uzak sunmak ile nereye denk düşüyor? Zeki Göker, öncelikle kendisine birkaç soru sormalı; ben gerçekten Yılmaz Güney'i anlamış mıyım, ben bir Türk (belki de Göker'in etnik kökeni Kürttür, ama bu önemli değil, önemli olan onun kim adına konuştuğudur) tiyatro yönetmeni ve oyuncusu olarak yok edilen bir halkın yaratılarını işleme hakkına sahip miyim, sahipsem, nasıl?

Zeki Göker, kendisini sınıfın sanatçısı görüyor. Bu sınıf kim? Türk işçisi (ve bunlar içerisindeki Türk kafalı Kürtleri de saymak lazım) Türk Köylüsü. Temsil edilen sınıf sorgusuz sualsiz yüceltilirken, Türk işçi ve köylülerinin ne denli ırkçı yaklaşımlar içinde olduğu unutuluyor. Birçok işçi ve köylü oğullarını severek diğer bir halkın kıyımına gönderiyor. Bugün kesinlikle gözardı edilmemesi gereken en karar verici olgu; çoğunluk toplumu işçi sınıfı ile azınlık toplumu işçi sınıfı arasındaki farktır. Çünkü sınıflar iddia edildiği gibi kardeş ve özdeş değildir.

Son yıllarda yapılan birçok sanat çalışmaları; bunlar arasında özellikle "Eşkiya", "Işıklar Sönmesin" filmleri ve "Bir Güzel Çirkin Kral" oyunu Kürt kültürünün sanatsal sömürsünün en bariz örnekleridir. Bu olgu en uç noktada kültür-faşizmine denk düşer. Türkler, Kürtlerin hikayesinden aşağı inmelidirler. Türkler, Kürtlerden özer dilemelidirler. Ve bu sürece öncelikle Türk sanat çalışanları öncülük etmelidirler.

Niye Kadın Kadına Karşı?

Son günlerde sohbet topluluklarının azlığı gözönüne alınırsa sıklıkla karşılaştığım bir şey var.

Anlamaya çalışıyorum. Konu şu; her nedense "değer yargılarımız, örf-adetlerimiz" adı altında feodal, baskıcı ataerkil kültürü savunma durumundalar. İşin ilginç yanı ise bu savunmayı kadın örgütlerine karşı geliştirmeleri.

Sohbette; girişken, biraz konuşabilen kadın diyor ki; "Herşey kabul ama bir tek şey hariç, aile kültürü, kadın istediği ile nasıl yatar kalkar! Bizim (bazı) geleneklerimizin korunması lazım..."

Soruyorum; Niye yatıp, kalkmasın? Niye kendi özgürlüğünüzü kısıtlamaya çalışıyorsunuz?

"Aile, Engels, Marks, Ailenin, Özel Mülkiyetin, Devletin Kökeni, kem, küm..."

Yorum yok.

Yani şöyle de düşünülüyor, "Ha özgürlüğümüz olsun da ister kullanırız, istemezsek kullanmayız." Düşünüyorum da böylesi bir ruh hali doğal ve kendi halinde ortaya çıkmaz. Bir organizma dahi kendi aleyhine olan yaşam koşullarını yaratamaz. Bundan hareketle, erkek

baskısını damarlarımızdaki kana, beynimizdeki her hücreye sindiğini ve yer ettiğini söylüyorum. Kendi doğamızdan korkacak kadar. Ve bütün bu kara tabloya rağmen kadın doğası öyle fettan, öyle işve, bazen öylesine oynak ki sırası geldiğinde bu "örf ve adetleri" omuzunun üstünden atıverecektir gibi geliyor bana.

Kadınlardan aldığım mesaj bu yönde. Çünkü hiçbir zaman süreç tersine işlemez. İşlese de bir süre sonra yine normal seyrine döner.

Bunları söylerken yaşadığımız toplumun yargılarını yine de görmezlikten gelemiyoruz elbette. Şimdi kalkıp da bizi eleştiri bombardımanına tutacak olan kadın ve erkek arkadaşlara seslenme gereği duyuyorum.

Hiç korkmayın; biz öyle feodal, sosyalist, neredeyse sosyo-feodal(!) denebilecek bir kültürün ürünüyüz ki, kendi kendimize uyguladığımız otosansür o kadar güçlü ki, söylediklerimizin çeyreğini bile hayata geçiremiyoruz. Bizde yaratılmış olan tahribatlar o kadar fazla ki.

Yaşasak dahi altından kalkamıyoruz.

1970-1980 ARASIKADIN GRUPLARI (II)

Rizgarî ve Alarizgarî

III. Kadın Tanık

H
a
n
d
e

- İlk örgütlülük anlayışınız Rizgarî süreci ile başlayıp, yine o anlayışla mı devam ediyor? "Kadınlık" bilincine - örgüt öncesi- içindeyken mi, örgüt dışındayken mi vardınız?

*Evet ilk onunla başladı, hemen hemen onunla da bitti. Ancak şimdi siyasal bir anlayışım yok, bitti. Siyasal bilincim olmadan da kadınlık bilincine sahiptim. Genç iken Duygu Asena'nın yazılarını ve Kadınca'yı okuyordum. O ara evliydim.

- Örgütlülük sürecinizde tepeden mi geldiniz yoksa tabandan mı?

*Direk lider kadro ile tanışmama rağmen sempaticandım.

- Kadınların örgütlenme yoğunluğu açısından -diğer hareketlere nazaran- bir doyuruculuktan söz etmek mümkün müydü?

*Çok fazla diğer hareketlerle kıyaslayacak bilgim yok. Ama lider kadroda çok fazla kadın yoktu. Sempatican kadın da hemen hemen yoktu.

- Sizce kadınların farklı yerlerde yer almalarının nedeni farklı anlayışların kadın sorununa yaklaşımlarından mı kaynaklanıyordu?

*Hayır, benim orada bulunmam tesadüfi idi. Bir yakınımdan dolayı aralarına girmiştim.

- Sizce kadın sempaticanlar sayısal oranları doğrultusunda yönetimlerde var mıydılar? Ve daha çok hangi alanda yoğunlardı?

*Hayır yoktular, varolan kadınlar da erkek akrabalarından dolayı oradaydılar. Bu şekilde gelen kadınların da çoğu ev hizmeti, barındırma gibi işleri yapıyorlardı.

- İçinde yer aldığınız anlayışın kadın sorunu ile ilgili perspektif ve çalışmalarını ana hatlarıyla anlatarak elde ettiğiniz kazanımların neler olduğunu açıklar mısınız? Genel anlamda kadın sorunları pratik anlamda kadınları örgütlemek için özel çalışma alanları var mıydı? (demek, vakıf, kadın komisyonu vb.)

*Neden kadınlar yok ya da az diyerek ben de hep şikayet ederdim. Onlarda; "kadınların yer almalarının, yetersizliği Kürt toplumunun özelliğinden kaynaklanıyor" derlerdi. Ben de gittiğiniz evlerde kadınlarla konuşun, onları geliştirin derdim. Kadınları kazanmak şeklinde doyurucu bir kazanımımız olmadı. Çünkü siyasal

Ç
i
l
ü
h
e
ş
t

çalışmalar erkeklere yönelikti. Bunu örnekliyeyim. Bir evde sohbet ederlerken kadınları aralarına alıp bilinçlendirmezlerdi. Şimdi düşünüyorum neden bilinçlendirirsiniz ki? O zaman kim onlara hizmet ederdi? Belki de benim bulunduğum ortamda, yakınımdan dolayı öyle oluyordu. Kısaca çalışmalar hep erkeklere yönelikti.

- Kadınlarla ilgili yapılan etkinliklerde kadınları etkinleştirme ya da yetkinleştirme amacı var mıydı?

*Zaten öyle bir çalışma yoktu ki özeli olsun.

- Kadınlar için eğitim çalışması yapılıyor muydu?

*Benim de içinde olduğum bir kadın grubu oldu ve Felsefenin Temel İlkeleri'nden başlamıştık. Ancak ben sağlık nedeniyle ara verdim, sonra ne oldu bilmiyorum.

-Bu süreçte kadınlığınızı ve cinselliğinizi yaşarken varolan yaklaşımları özelden genele değerlendirerek konuyla ilgili ilginç bir anınızı anlatır mısınız?

* O süreçte kadınlara yaklaşımları çağdaş değildi. Pratikte tam tersi idi, yani feodal davranıyorlardı. Teorik olarak belki çok güzel şeyler söylerlerdi. Dediğim gibi pratikleri kadın konusunda feodaldi. Örneğin köylere çalışmalara gittiklerinde köylü kadınların onlara yiyecek hizmetlerini

eksik bulup, eleştirirlerdi. Çaydanlığın temiz olmadığı gibi şeyleri anlatırlardı. Yani yine kadından özel olan ev içi hizmet, kısaca kadından bekleedikleri kadınca davranış ve erketen de erkeçe davranma biçimi.

- Beraber çalıştığınız erkek yoldaşlarınızın kadın konusunda teori ve pratikleri arasında farklılıklar var mıydı? Olduysa ne zaman farkettiniz? Farkettiğinizde size karşı olan davranışlarında değişme oldu mu?

*Tabii olmaz olur mu! Dediğin gibi gözlemlerim sonucu gördüğüm erkeklerin siyasal çalışmada kadınlara farklı yaklaşım vardı. Tavırları değişmedi, çünkü beni kardeşleri gibi gördüklerinden, veya henüz siyasal bir arkadaş gibi görmedikleri için daha doğrusu bu farklılıkları onlardan ayrılıp bağımsızlaştıktan sonra fark ettim diyebilirim.

- Parti içinde hak ettiğiniz halde kadın olmanızdan dolayı elde edemediğiniz mevki, ürün, kazanım vs. var mı?

*Hayır.

- Bugün vardığınız noktada değiştiniz mi veya hangi yanınız ağır basıyor?

*Hayır değişmedim. Ancak çok içime kapandım.

-O günden bugüne geçirdiğiniz deneyimler doğrultusunda siyasal yapılanmalar içerisinde kadınların ikinciliği kabullenmelerinin günahını

Neden

kadınlar yok

ya da az

diyerek ben

de hep şikayet

ederdim.

Onlarda;

"kadınların

yer

almamalarının

, yetersizliği

Kürt

toplumunun

özelliğinden

kaynaklanıyor

" derlerdi. Ben

de gittiğiniz

evlerde

kadınlarla

konuşun,

onları geliştirin

derdim.

kime (erkeklerle-Kadınlara-düzene) çıkarıyorsunuz?

*Bazen düşünüyorum da sorumlusu düzen. Ama öte yandan da biz anneler bu erkekleri yetiştiriyoruz. Biz anneler düzeltmedikten sonra, çark devam edecek. Sonuçta sorun yine erkekler.

- Bağımsız kadın hareketinin tartışılmasının tam da ideolojik ayrışmaların yaşandığı sürece ve 12 Eylül sonrasına rastlamasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bana göre kadınların daha çok bilinçlenmesi, çünkü daha önceleri varolan sol muhalif dernekler ve kurumlarda erkeklerin yönettiği yerlerde kadınlar ikincil olarak çalışıyordu. Gruplarda, ideolojilerde erkeklerin dediği daha çok oluyordu.

-Gelinen noktada Kürt kadınlarının feminizmi tartışmaya başlamalarını neye bağlıyorsunuz?

*Kadınlar bilinçlendi, dışarıya açıldı. Bunu bir kapalı kutuya benzetebiliriz. Tabii

bugünkü az da olsa kadının dünyaya açılması televizyonun, basının etkisi oldu.

-Sosyalist, Kürt, Kadın...Bu üçlü kimlikle birlikte kadın sorunuyla ilgili çalışmalarınız? Ve bu kimliklerden hangisi sizde ağır basıyor?

*Hiçbir çalışmam yok. Ama ileride koşullarım olursa olabilir.

-Genelde her ideolojinin yarattığı bir kadın tiplemesi var. Sizin tipleniz...

*Çok kadın yer almadığı için bana göre örgütlenmedeki kadın tiplmeleri arasında fark yoktu. Kadınlar hep aynı idi.

-Son olarak söylemek istediğiniz birşey var mı?

*Önce Rizgarî dönemi sonra da Alarizgarî dönemi ağırlıklı oldu. Çalışmalarda aktif olmadığım için onları yargılamak bana düşmez. Sadece gözlemlerimi söyledim. Bu gözlemlerim, siyasi ve ideolojik değil. Ama gözlemlerimden çıkardığım sonuç buydu.

YABANCILAR YASASININ 19. MADDESİ ve GÖÇMEN KADINLARA UYGULANAN ŞİDDET

Avrupa Birliği dışındaki ülkelerden Almanya'ya gelen kadınlar ya aile birleşmesinden dolayı göçmen bir erkeğin eşi olarak buraya geliyorlar, ya da Almanya'da bir erkekle evlendikleri için. Yabancılar Yasası'nın 19. maddesine göre bu kadınlar ancak dört yıl (istisna durumlarda 3 yıl) Almanya'da geçirilen bir evlilik süresinden sonra bağımsız bir oturma iznine sahip olabilirler. Alman kanunları bu koruyucu rasist yasalarla "Yabancı Kadınların" göstermelik evlilik yolu ile Almanya'ya göç etmelerine engel olmayı istemektedir. Yabancılar Yasası bu amacına ulaşmak için bazı insanlık değerlerini çiğnemektedir. Mesela; insan onuru, insanın kendi bedeni hakkında karar verme hakkı ve kanunlar önünde eşitlik gibi.

Eğer göçmen kadınlar, kocaları tarafından fiziksel ya da ruhsal tacize uğradıklarında üç-dört yıl içindeki süre dolmadan eşlerinden ayrılırlarsa, ya da onlardan kaçarlarsa, Almanya'dan sınır dışı edilme tehdidi altında olurlar. Bütün bunlar demektir ki:

** Almanya'daki ilk dört yılda kadın kocasına tamamiyle bağımlıdır.

**Kanunun emrettiği mecburi evlilik yılları boyunca kadın kocasından ayrılamaz.

**Koca Yabancılar Yasası'nı her an baskı aracı olarak kullanır, kadına şantaj yapabilir.

**Hatta kadın kendine ve çocuklarına

kocasından yöneltilen en ağır suçlamalar ve ölümcül tehditler karşısında bile kocasını terkedemez.

**Eğer kadın, taciz dayanılmaz boyutlara ulaştığı için kocasını terk ederse Yabancılar Yasası'nın 19. Maddesi'ne göre terkedilmiş demektir.

**Kadın kocasından kaçıp "Kadınlar Evine" sığınırsa bu durumda çalışan kadın işini kaybetmekte, sosyal yardım ile geçinmek zorunda kalmaktadır. Bu da onun Almanya'dan kovulmasının bir nedeni olarak sayılabilmektedir.

**Eğer göçmen kadın için bu ülkede yaşamının verdiği yaşam koşulları ağır ise ve bu dili kullanamamak problemi de yaşıyorsa çok zordur.

Onlar için ayaklarının üzerinde durabilmek zordur, bu dili de iyi konuşamıyorsa iş bulamazsın. Ayrıca nereden geldiğin de önemlidir.

Kocaların uyguladığı şiddet ve ayrımcılık yetmiyormuş gibi bir de bu ülkenin ırkçı yasalarına maruz kalırsın.

Yabancı olduğun için temizlik işlerine veya en kötü işlere bile alınamazsın.

Veya hep öncelikli olarak Almanlara sonra Avrupa ülkelerinden olanlara iş imkanları sağlanır.

En son sıra sana gelir. Çünkü sen Üçüncü Dünya ülkesindensin! Ve tekrar bir göçmen kadını olarak bütün hakların elinden alınır.

**Ülkelerine gönderilme psikolojisi ve korkusu yaşatılır.

**Bu kanunlara göre kadın kendisi

Yabancılar Yasası amacına ulaşmak için bazı insanlık değerlerini çiğnemektedir. Mesela; insan onuru, insanın kendi bedeni hakkında karar verme hakkı ve kanunlar önünde eşitlik gibi.

Eğer göçmen kadınlar, kocaları tarafından fiziksel ya da ruhsal tacize uğradıklarında üç-dört yıl içindeki süre dolmadan eşlerinden ayrılırlarsa, yada onlardan kaçarlarsa, Almanya'dan sınır dışı edilme tehdidi altında olurlar.

istememezse bile geldiği ülkeye geri gönderilmek zorunda bırakılmaktadır. Bu kadınları gönderildiklerinde nelerin beklediğini, nasıl ölümcül tehditler altında olduklarını ve oradaki yaşam koşullarında kendilerini nasıl kurtaracaklarını veya ayrılmış bir kadın olarak onları nelerin beklediğini hesaplanmadan.

Biz Almanya'da yaşayan göçmen kadınlar, 19. maddenin; tüm göçmen kadınların yaşamlarına karar veren, şiddetin, tacizin, cinsiyetçiliğin ve ırkçılığın köklerini taşıyan bu maddelerin tamamen kaldırılmasını istiyoruz.

19. MADDE'DEKİ SON DEĞİŞİKLİK

İnsanları cinsiyetine göre bir kez daha bölerek göçmen kadınların Almanya'daki yaşamlarını, evlilik durumlarına göre düzenleyen bu yasa 1 Ocak 98'de değişikliğe uğradı. Yeni değişiklik, boşanan eşlerden biri eğer evliliğe dayalı veya aile birleşmesi nedeniyle Almanya'da duruyorsa özel durumlarda "Harte Falle" zor durumlarda Almanya'da kalabilme imkanı getirilebiliyor. Bu durumdan en çok

göçmen kadınlar etkileniyorlar. Bir yıl içerisinde yapılan bu yasa değişikliği sözde 19. Maddeyi "iyileştirici" bir önlem olarak alınmış olsa da henüz hiç kimse bu yasadan faydalanmış değil. Yasadaki değişikliğin göçmen kadınlar için ne gibi değişiklikler, yararlar getireceği kesin olarak bilinmiyor. Yasada "Harte Falle" denildiğinde hangi durumları kapsadığı açık değil. Bunların netleşmesi gerekiyor. Bu konunun kadın kuruluşları ve grupları tarafından araştırılıp, değerlendirilip kadın kamuoyuna açık bir şekilde sunulması gerekiyor. Yeşiller Partisi bu konuyla ilgili Yabancılar Dairesi'ne baskı yapsa da, Yabancılar Dairesi değişiklikle ilgili bilgileri olmadığını iddia ediyorlar. Bu yasanın biraz "iyileştirici" yönü de olsa henüz işlemeyişi ve bu yasadan nasıl yararlanabileceğinin açık olmaması sadece bir kandırmacadan ibaret olduğunu gösteriyor.

Alman Devleti kendi yaptığı ırkçı maddeleri iyileştirme politikalarıyla kapatmasınlar. Önce kendi içindeki ırkçılıklarını iyileştirsinler.

ÖTEKİLİK ve FARKLILIK

"Sen kimsin?" sorusudur bizi bir "şey" olmaya iten ve "Ben kimim?" sorgulamasının önünü kesen. Ben kimim?'ın yanıtını bulmadan bir "şey" olmak zorunda olmaktır toplumsallaşmak.

Toplumsallaştırmanın araçlarını ellerinde bulunduranlar karşılarında duran çamur yığınının söyle derler: "Git, aynaya bak, ne olduğunu gör, bill!"

Aynanın önüne gider, kendimize bakarız. Fırfırlı bir elbise vardır üzerimizde, etekleri dönünce açılır, kilodumuz gözükür. Derler: "Sen bir kızsın. Dolayısıyla kilodunu gösterme, ayıp. Kızlar kilotlarını göstermez." Bu durumun bir başka versiyonu da şudur: Mesela düşüp canını açtırmışsındır, ağlarsın. Derler: "Dur hele, ağlama. Senin pipin var, dolayısıyla erkeksin ve erkekler ağlamaz." (Bu durumda düşünürsün, acaba erkekler -pipisi olanlar- kilotlarını gösterebilirler mi ve kızlar -fırfırlı elbise giyenler- ağlayabilirler mi?)

Kız veya erkek olarak tanımlandıktan sonra sen artık birisindir, öteki değil. O öteki için sen bir ötekisindir. Dolayısıyla sen aslında bir ötekisindir, herkes bir ötekidir. Sözkonusu olan, toptan bir ötekileştirme komposudur. Anlamamanın, anlaşılmanın, yalnızlaşmanın ve hayal kırıklıklarının nedeni, senin hep bir öteki olmandır.

Derken, bir ötekiyle tanışırın. Bu öteki bir erkektir, ona aşık olman gerekir (Ancak bir erkeğe aşık olabilirsin), nitekim olursun. Gerçekten de o bir erkektir. Elleyince sertleşen bir pipisi vardır, sakalları ve bıyıkları vardır. Bacakları kılıdır (Seninkiler ise bazen kılıdır, çünkü onları AĞDAYLA alırsın), omuzları seninkinden biraz daha geniş, poposu ise biraz daha dardır. Senden daha güçlü olduğu söylenir. Tecrübe

edersin; evet, öyledir. Genellikle senden daha "mantıklı" olduğunu iddia eder, seni "duygusal" olmakla suçlar ve zekandan korkarsa şayet seni aşağılar. (Gerçi korkmasa da aşağılar) Nedense hep, onun seni, senin onu sevdiğinden daha az sevişinin acısı kalır içinde. Önemsediğinin şeyler genellikle farklıdır, sen onun önemsediklerini önemzersin, o senin önemsediklerini önemsemez. Düş kırıklıklarının "doğal" olduğunu düşünürsün, çünkü o "ötekidir"; o, "doğal" olarak ötekidir. Onu anlamaya çalışırsın zaten, anladığının kadarının sana yetmeyişinin kendine ait anlamlandırma araçlarının olmayışından kaynaklandığını çok sonra ve belki anlarsın.

Bir Kürt arkadaşın olur. Onun da bir öteki olduğunu öğretilmiştir sana, belki de senin bir öteki olduğun da ona. Ama dostluğun dili ortaktır. Dostluk ötekileşmeyi önemsemez, yerine farklılığı koyar. Onun dinlediği, senin anlamadığın, hüznü şarkılar vardır, fakat hüznü anlarsın. Çocukluğunda koşup oynadığı çayırlar, tırmandığı ağaçlar yasaktır şimdi başka çocuklara. En azından çocuklar özgür kalmalıdır. Konuşurken Türkçeyi dayatıyor olmak rahatsız eder seni. Dostunun kendi dilinde kendini anlatmasının, bu küçücük rahatlığın bile, ondan esirgeniyor olması seni de rahatsız eder. Babil Kulesini suçlamak neye yarar ki? "Yeter ki dost olalım, dostluğun gücüdür bizi biz yapan. Şarkılar ağıt olmasın." dersin, farklı olmak öteki olmak değildir.

Farklı olmak özgürleşmenin araçlarını çoğullatmaktır. Kendini ifade etmenin yollarını, dünyayı ve kendini anlama araçlarını yaratmak ve kullanmaktır özgürleşmek. İsmi kendin koymaktır...

FİZİKSEL EKSİKLİK

MANTIKSAL ve YETENEKSEL EKSİKLİK DEĞİLDİR

Kapitalist-sömürge ülkelerde düzene karşı çeşitli muhalefetler ortaya çıkmıştır. Buna bağlantılı olarak da çeşitli sorunlar ortaya çıkarılmıştır. Bu sorunlardan biri de kadın sorunudur. Bu sorunun farklı boyutları vardır. Kadın, konumu gereği sürekli aşağılanmaya, ezilmeye tabi tutulmuştur. Fiziği gereği üretimdeki yerini de tam olarak alamamıştır.

Biyolojik olarak cinslerin dişi ve erkek olarak ikiye ayrılması ve bu ayrılığa dayanan işbölümü, tarih boyunca içiçe girmiş bir gereklilik olarak görülmüştür. Kadının anatomik bakımdan daha ufak-tefek ve güçsüz olması işgücünün daha az yararlı bir üyesi olmasına, daha doğrusu öyle görülmesine yol açmıştır.

Özellikle toplumsal gelişmenin ilk aşamalarında erkeğin fiziksel üstünlüğü sayesinde doğaya (kadından esirgenen doğaya) egemen olma araçlarının kadına nasıl sağlandığı hep vurgulanır. Önceleri erkek doğaya egemen olmayı ve yaratmayı üstlenirken, kadına ise bakımla ilgili işler verilmişti. Ve bu şekilde kadın, özel mülkiyet, çocuk vb. gibi korunacak şeyler arasına girdi.

Kadının ezilişini ve cinsiyetinden dolayı ağır baskılara uğramasını özel mülkiyetin ortaya çıkmasına bağlayabiliriz. Ancak fiziksel olarak güçsüz olmasını, kadının çocuk doğurup büyütme başka hiçbir iş yapmamasına değil, yalnızca belli toplumlarda belli tür işler yapmamasına bağlayabiliriz.

İlkel toplumda, eski çağlarda ve hatta kapitalist toplumda kadının yaptığı iş küçümsenmeyecek kadar büyük olmuştur. Kadın genellikle şimdikinden çok daha fazla çalışmıştır. Sorun işin biçimindedir yalnızca. Üretken emek olarak ölçüldüğünde ev emeği miktarı bugün bile çok büyüktür. Ama yine de kadınlar hiçbir zaman, fiziki yapıları yüzünden ne sürekli olarak, ne de ağırlıklı olarak sadece günlük ev işleriyle uğraşmak zorunda bırakılmamışlardır. Kadınlar köylük alanlarda, tarlalarda erkekler kadar, bazen de onlardan fazla çalışmışlardır. Fiziksel eksiklik ne geçmişte ne de günümüzde, kadının toplumda aşağı bir düzeye itilmesinde yeterli bir etken olamaz. Baskı, artık her iki cinsin de paylaştığı bir ideoloji olacak biçimde yaşanmaktadır.

BU KÖŞE SİZİN

5. Kürt Kadın Konferansına katılan kadınların birer satırlık duygu ve düşünceleri.

*Özgür kadınsun. Özgürleş.

*Kadın, sen kendin ol yüreğinin ve bilincinin olduğu yere git.

**Su anda Muzgar Güzle'nde buğ bir ayranı içmek istedin.*

*Sevgisiz yaşam düşünülemez.

*Her türlü kadın sömürüsüne karşı mücadele edelim.

*Yüreğinize yeni su serptiniz. Bu güçle, kadın gücü ile iktidarı paylaşmaya doğru yol alacağız, bugün.

*Dört parçaya bölünmüş zavallı yüreğim duyuyor musun?

*Allah olsaydım kadınların kaderini erkeklere, erkeklerin kaderini kadınlara yazardım.

*Hey herif iktidarını elinden bırakman gerekecek. istersen o iktidarı birlikte elimize alabiliriz.

*Bir dünya istiyorum, eşitliğin olduğu; sömürünün, ezen-ezilenin, erkek egemenliğinin olmadığı.

* *Sevgili yılan otlarımı beni bekliyor.*

*Daxwaza jinan serkeftiya (Platforma jinên Kürt!)

**İnsanlar da doğa kadar güzel olabilse!*

*Artık kendimle barışık olmayı öğrendim.

**İnsan olmak güzel, kadın olmak daha da güzel.*

***Yapacaklarımızı, yaşayacaklarımızı ne zamana kadar erteleyeceğiz?**

*Sorgulamak ama neyi? İnan herşeyi. Ama önce KENDİNİ.

*Ben bu HAYATI sevmek istiyorum.

**Kadınların istediği gibi özgürleşmesi ve hareket etmesi.*

*Türksüz, programsız ve sansürlü bir PJK'liyim. Cinselliğim de bu kategoride yaşıyorum. Lütfen beni de böyle kabul edin. Sizi seviyorum.

**Bu gün kendimi hem çok mutlu hem de çok mutsuz hissediyorum. Yaşam çok karışık.*

* Oya sen çok güzel bir Kürt kadınsın.

* *Ormanda yürümek istiyorum.*

*Sistemin, annemin beni köleleştiren zincirlerini kırma yolculuğunda yürürken, KÖLN'de Kürt kadınlarıyla buluşmaktan, dayatılan baskıcı zincirleri kırmanın için, kararlı,

örgütlü yürüyüşlere dönüşme umuduyla doluyum.

***Sıcacık anne kucagını ve sesini özlüyorum.**

*Direniyorum, uyumayacağım ve sakızım hala ağzımda dans ediyor, çat-çat, çat- çat. Dünya varmış!

*Kadın olmanın var olur dayanırlığı. Harika.

*Jene Kurd.

**Hiyerarşi mi? O da ne?*

***Hep birlikte güçlü, artık örgütlü.**

**Ben bütün kadın gönülleriindeki bir gül oldum.*

*Öyle bir sevgi istiyorum ki sonunda acı, hüznü ve hayal kırıklığı olmasın.

Uykusuzluktan geberiyorum! İyi ki sakızım var ağzımda, ne alaka? (Türkçem nasıl?)

*Eğer bu gün varım diyebiliyorsa, iradem ve bilincimle varım. İrade ve bilincimizi güce dönüştürelim.

***Canım cemaati değil, seni seviyorum.**

**Ve herşey bu anlamsızlığın içinde bir anlam taşıyordu düşününce ve yaşayınca.*

*Şu anda kafam çok karışık.

*Bugün maviyi, yeşili, sarıyı düşünebilirken Kürt feminizmi nedir, onunla **bağıştır.**

**Feminizm de diğer izmler gibi pis, renksiz, rüyasız bir yalan. İzmleri bırakın SANAT yapın. Çünkü sanat renkli, rüyalı, çok çeşitli güzel bir YALAN.*

**Erkekler o kadar zayıf ve korkak ki,*

sen onları sevip sevmediğini eğer bilmiyorsan altlarına sıçıyorlar.

*Keşke lezbiyen olsaydım.

**Kadınlar sizle çalışmak çok yorucu, akşamları sizle halay çekebilme imkanım olsaydı sizleri hiç çekemezdim.*

Ne mutlu feministim diyene.

***Barış duncaya dek ağlayacağım.**

*Platformda bulunduğum için çok mutluyum. Feminizm hakkında çok bilgi edindim. Ne mutlu Kürt kadın platformu var ve platformda Kürt kadını kendini ifade ediyor.

*Canım limonata, çay çok istiyor. Mini etek Kürt kadınına ne kadar çok yakışıyor.

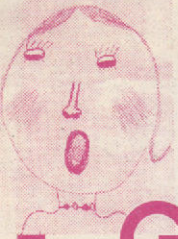
Acaba ben de giysem bana da yakışır mı? Nurten'in reçetelerine devam etmek istiyorum, ondan sonra yanaklarını ısırıp sonra öpmek istiyorum. Öğlumu çok özledim.

*Dilerim ki insanları gittikçe daha fazla teorize yapmaktansa, teorik öğrendiklerini az da olsa mümkün olduğu kadar pratiğe geçire.

**Şu an Diyarbakır'dan gelen kadınları dinledik. Tüylerim diken, diken. Hislerim darmadağın. Enstesi tabusunu yıkmışlar. Kürdistan'daki bütün tabuların yıkılması dileğiyle.*

Finim hebumem, jıyanım!..

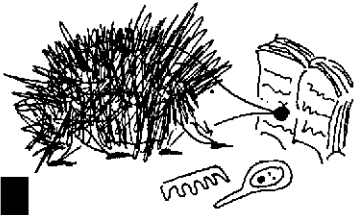
Gelin arkadaşlar bir dalım. Hep beraber yürüyelim.

ÖZLEM, ACI GÖZYAŞLARI ve UMUT

Uzun zamandır düşünüyordum, köklerinden koparılmış bir insan kurumuş bir ağaca benzer bu düşüncelerle uzun zamandır özlemini çektiğim doğduğum yer olan Dersim'e gitmeye karar verdim. Bu özlemle otobüse binerken tarifi imkansız bir heyecan içindeydim. Otobüsün önünde otuyordum. Yanımda saçlarını iki taraftan örmüş, uzun, hafif ak düşmüş, başörtüsü omuzuna düşen dalgın ve bitkin bir halde olan bir ana otuyordu. O bana bakıyor, ben ona bakıyordum fakat bir türlü iletişim kuramıyorduk. En nihayet dayanamayıp sordum "Dersimli misin ana" diye. Oda beni şüpheli bir şekilde süzerek "evet" dedi. Kürt' müsün diye sorduğumda ise uzun bir suskunluktan sonra evet dedi. Türkçe iletişim kurmakta çok ıstırap çektiğini anlayınca boğazıma birşeyler düğümlendi. Ana'ya dönüp neden Türkçe konuşmuyorsun ana? dedim. İnsanları zorla, kendi dillerinden yoksun bırakan sisteme öfkelenip utangaç bir tavırla, anam sen kürtçe konuş, ben konuşamazsam da seni anlarım. Ana gözlerini açarak "Kürtçe gerçekten anlıyorsun dedi. Birkez daha evet deyince güvenle bana bakmaya başladı. Bir ara otobüs mola verdi, sanki o konuşmadan sonra ana-kız olmuş gibi otobüsten inip ihtiyacımızı giderdik. Otobüs hareket edince şöför ne yaptı dersiniz? Arabesk bir kaset taktı. Çekilir gibi değil. Ana bana bakıyor, ben ona bakıyorum sonra da anlamsız bir şekilde şöföre bakıyorduk. Dayanamayıp şöföre Kürtçe kaset yok mu, neden arabesk kaydunuz? deyince ters bir şekilde bakıp, ben de Kürtçe kaset bulunmaz deyip müziğini inadına

dinlemeye devam etti. Kötü bir müziğin eşliğinde ana ile sohbetimize devam ediyoruz. Ana, Dersim'in Mazgirt ilçesindenmiş, dört oğlu, üç kızı var. İki katlı evleri, bağları ve bahçeleri varmış. Devletin çocuklarını rahatsız etmelerinden dolayı beş yıl önce İstanbul'a göç ediyorlar. İstanbul'da apartıman dairesinde oturup, Türkçe bilemediği için komşularıyla iletişim kuramıyor, kursa bile farklı dil ve kültürlerden oldukları için onu anlamayacaklarından dolayı bu büyük şehirde büyük bir yalnızlığa gömüldüğünü söylüyordu. Ancak gecenin ilerleyen saatlerinde büyük bir ah çekerek "Hasan" diyor. Önce anlıyamıyorum. Daha sonra "Hasan, Hasan" diye tekrarlayınca Hasan'ın kim olduğunu soruyorum kendisine. "Hasan benim oğlum, ciğerim, onu söküp aldılar." Kim aldı? Ne oldu? sorularıma karşılık, "O'nu önce kacırdılar, birkaç ay sonra ölüsü bulundu." Kim öldürebilir ki. Tabii ki malum kişiler öldürdü. Ancak daha sonra anladım ki Hasan Ocak'ın annesi Emine Ocak'tı. Emine Ocak, oğlu kayıpkən de ve sonra bulduktan sonra da Cumartesi Anneleri eylemine her hafta katılıp, diğer analarla birlikte bu ülkede kayıplar son bulsun diye direnen bir kayıp anasıydı. İkimizde susmuşuk, arkamıza yaslanıp derin bir iç çektik. Emine Ana öylece susmuş ve göz pınarlarından damlacıklar halinde yaşlar akıyordu. Dersim'in topraklarına ayağımız basarken Emine Ana'nın gözyaşları sanki benim içime akmıştı. Garip bir sevinçle ağlıyordum!...

NE DE DİLER?

*Bir cins olarak ezilmekten bahseden birçok kadın dergisi oldu. Yaşadığımız son yıllarda gözümde en kıymetliler, Kürt kadınlarınki. "Kirpi Kadınları" destekliyorum.

HANDAN KOÇ / Pazartesi Dergisi

*Kadınların sadece magazin okumadığına inandığı için, Jülin sayfalarında; Kürt kadınlarıyla paylaşıklarımız beni çokça mutlandırıyor. Kadınların; ulus, sınıf, din, dil vs. gibi kimlikleri olmaksızın da paylaşacakları, birbirine söyleyecek çok şeyleri olduğunu düşünüyorum. Ne dersiniz?

MELEK/ Feminist Türk Kadını

*Sizi seviyorum. **AV. HÜLYA/Feminist Türk Kadını**

*Kürt kadın hareketini çok yakından tanıdığım söylenemez. Değişik platformlarda bir araya gelişlerimizde anladığım, ışığınız bizden daha zor olduğu. Bu koşullarda dergi çıkarma girişiminizin bile büyük bir başarı olduğunu düşünüyorum. Sürekliliğini diliyorum.

FİRDEVS SARIKAYA / 8 Mart Kadın Platformu

*Kadın, Kürt ve feminist. Fakat çok parçalı feminizmin hangi parçası? **LEYLA / GEK**

*Olanaklarınız azsa, sıkı bir dayanışma gerektiriyorsa, bir dergi çıkarmak tahmin edilenden daha zahmetli ve yorucu bir sürece katlanmayı gerektiriyor. Kürt kadınları zorlu tarihlerine rağmen çok sıkı çıktı. Dergiciliğin ötesinde bir yapı olarak varlar ve ben bunun için mutluluk duyuyorum.

SÜEDA/ Feminist Türk Kadını

Sevgili Kirpi, Kadınların kurtuluş yolunda karşılaştıkları dikenlerin, sizin dikeninizle hiçbir ilgisinin olmadığını biliyoruz. Aksine siz, dikene diken dışı bir kavranın taraftarıydınız. Erkeke egemen sisteme batırdığınız her dikenin ordan çıkartmanız dileğiyle.

GEK-Görünmeyen Emek Kolektifi

*Niye Kürt kadını demisiniz, sizin yaptığınız da milliyetçilik değil mi şimdi? Türk kadınları da biz Türk olduğumuz için eziliyoruz deseler ne olur? Kadın eziliyorsa, sömürülüyorsa sorun ortaktır. Bütün dünya kadınları eziliyor, Kürt kadını olarak yalnızca ezilmiyor ve sorunu böyle koymamak gerekiyor. Bu konuda ısrarlıyım. Ben de Kürdüm.

MAKBULE/ Eski solcu

*Kürt kadınlarının kendilerini çok daha özgür ifade edebileceği günlere birlikte inanıyoruz.

KADER ve LEYLA / Feminist Türk Kadınları

